डिसेंबर 2020.

चांगले काम ! गाओचे नोबेल भाषणही ग्रेट आहे ! पण इथे याचा काय उपयोग ? इथे, " साहित्यात राजकारण वर्ज्य नसते " असे म्हणत फक्त राजकारणावर बोलणारे लोक साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष होतात ! आणि त्या पदावरून ते भाषणही असे करतात की त्यांच्या विचाराचा कोणताही कार्यकर्ता ते भाषण मिळेल त्या प्रत्येक स्टेजवरून करत असतो ! गाओ ज्याला गंभीर साहित्य म्हणतो त्याची इथे गरजच नाहीय !

वा, माझ्यासारखे, त्या ' जुन्या ' म्हटल्या जाणाऱ्या सदानवीन गाण्यांचे चाहते आहेत जगात याचा आनंद वाटला !

अत्युत्तम, महत्त्वाची कॉमेंट -- सार्त्रच्या बाबतीत nothingness आणि choice एकत्र कसे येतात हे मला समजलेले नाही -- वरील विवेचनातले उद्देश्य आणि विधेय हेही कळलेले नाही --
नियती आणि स्वयंभू या शब्दांचे वेगवेगळे अर्थ घेऊन प्रत्येकाच्या बाजूने विचार करण्या एवढा विशाल दृष्टिकोण कल्पिणे हा एक भाग झाला. स्वयंभू म्हणजे दुसऱ्या कशाच्याही मदतीशिवाय वा पूर्वपीठिकेशिवाय निर्माण होणे. हा नाही, तो शब्द, हे ठीक. तसे काही असू नाही शकत, असे विज्ञान म्हणते. इथे निव्वळ वैज्ञानिक, बौद्धिक पद्धतीने या प्रश्नाकडे पाहण्याचा प्रयत्न केला आहे. नियतीचे असंख्य अर्थ लक्षात घ्यायचे म्हटले तर ॲब्सर्डिटी अधिकाधिक धारदार होत जाईल ! यातून नेमके बौद्धिक प्रकारचे ' सत्य ' सापडू शकत नाही आणि तरीही माणूस हुशारी करत राहतो !
' स्वयंभू काहीच नसते ' हे माझे नव्हे तर वैज्ञानिक दृष्टिकोणाचे म्हणणे आहे. ज्यांना हे म्हटल्यावर राग येतो की विचारसरणी ही जनुकरचनेचा परिणाम असते, ते स्वतःला स्वयंभू समजत असतात, हा मथितार्थ. अशा प्रकारे जे पुरोगामी स्वतःला स्वयंभू समजत नाहीत त्यांच्याबद्दल ते विधान नाही. तसा त्याचा अर्थ होत असेल तर ते त्वरित मागे घेण्यात येईल.
प्रतिगामी, श्रद्धाळू, परंपरागत विचारवाले हे बरेचसे स्वतःला स्वयंभू मानतच नाहीत, त्यामुळे, त्यांचा विषय नाही.
पुरोगामीही स्वतःला या बिगरस्वयंभू चक्रातलेच मानत असतील तर पुरो आणि प्रती यांतले व्हॅल्यू जजमेंट -- मूल्यनिर्णयन नष्ट होते. अशा मूल्यनिर्णयनाशिवाय मग मानवी जगण्याचा विचार करावा लागेल. मी विचारस्वातंत्र्य हे मुळात विचार निर्माण होण्याचे स्वातंत्र्य म्हणूनच पाहतोय. बोलण्याचा भाग नंतरचा आहे. ते बोलणे, कृती करणे, अगदी मर्डरही करणे हे सगळे त्याच नियतीतून घडणार. पण मुळात स्वातंत्र्य कुठाय ? मी बोलावे की न बोलावे आणि मी बोललो तर तुम्ही सहिष्णुता बाळगावी की माझा मर्डर करावा, ही सगळीच नियती म्हटली की विचार आणि बोलणे सगळेच संपते -- असा हा प्रकार आहे ! टोटल ॲब्सर्डिटी !
विज्ञान कारण-परिणाम साखळी मानते !
2
तिला नियती म्हणता येईल का ? ती सृष्टीशी संबंधित आहे .
' नियती ' ही मानवी जीवनाशी निगडित आहे ना ? सर्व ' मानवीय ' निर्मिती
ही ' नियती ' मध्ये सामावते का ?
गौरी आहे ही माया . गौरी नाही ही देखील माया.
इथे धार्मिक कल्पना, श्रद्धा यांचे जंजाळ न आणताच बोलायचे, असा प्रयत्न आहे. त्यामुळे, मानवी जीवन ही काही निसर्गबाह्य गोष्ट आहे, असे समजायचेच नाही.

कोणता मेंदू कोणते विचार स्वीकारतो, हे कशामुळे ठरते ?
सगळे प्रभावयुक्तच असेल तर ' वास्तवाचे ज्ञान आणि भान ' म्हणजे काय ?
तुम्ही मेमरी म्हणजे स्मृतीचा खास उल्लेख करता -- सर्जकतेसाठी अमुक वैशिष्ट्यांची स्मृती चांगली, असे काही असते का ?ते मेटॅफिजिकलचे राहू द्या -- पण सर्जकता ही विशिष्ट प्रभावांचा परिणाम असते, असेच तुम्ही म्हणत आहात ना ?ठीक -- वर्गकलह असतो आणि कंडिशनिंग असते या दोन तत्त्वांवर आधारित तुमचे असे मत दिसते की सर्जकता ही प्रभावयुक्ततेतूनच येते आणि ती प्रभावयुक्ततेचा भागच असते. ठीक. आता उत्सुकता अशी आहे की कोणत्या प्रकारची प्रभावयुक्तता सर्जक असते ? ' सर्जक प्रभावयुक्तता ' असे काही असते का ?

मुलाखतीतल्या एका प्रश्नाला कौशिकीने दिलेले उत्तर --
Unusual? No, Kaushiki has enough reasons to feel that all this is very normal. Several serious classical musicians' popularity put them in the category of stars and they cultivated their image with studied care. After all, unlike their predecessors, musicians are very much seen these days. Beauty, both in aural and optical experiences, adds to the pleasure.
"I do enjoy the attention," admits a relaxed, casually dressed Kaushiki with disarming frankness. "I have seen iconic figures like Ustad Zakir Hussain handling all this with utmost ease. Pandit Ravi Shankar was very stylish. Shiv (Kumar Sharma) ji, Amjad (Ali) Khan sahib – all preserve their image very meticulously. Kishori (Amonkar)ji's carefully cultivated careless beauty and Lata (Mangeshkar)ji's white saris speak of tremendous style statements.
कौशिकीच्या मुलाखतीतली दोन वाक्ये -- " संगीत ही मानसिक स्थिती असते -- ती स्थिती जे व्यक्त करते तेच माझे संगीत असते -- "
" यमन तोच असतो पण कालचाच यमन आजही गायचा म्हणजे लोकांना शिळे अन्न वाढण्यासारखे आहे -- "

मराठीत निळूभाऊंच्या उंचीचा नट मी पाहिलेला नाही ! त्यांचा ' सखाराम बाइंडर ' हे अभिनयातले एक शिखर होते ! सुमारे ६८-६९ साली असेल, मी त्यांची एक प्रदीर्घ मुलाखत एका दिवाळी अंकासाठी घेतली होती.

पश्चिमी भाषांमधल्या कविता मराठीत आणण्याचे बऱ्यापैकी काम मी अलिकडेच केलेले आहे. यातले काही मुद्दे पटत नाहीत -- उदाहरणार्थ, विचार आधी येतो आणि मग भाषा येते, ही मांडणी. तसेच अनुवाद हा नेहमीच मूळ कलाकृतीपेक्षा ' कमीच ' असतो, हेही पटण्यासारखे नाही. अनुवाद हा अधिक चांगला आणि अधिक कसदारही असू शकतो.

अगदीच तसे नाही -- स्वत:च्या भ्रमांनी भारून न जाणे, हे आपले आपल्याला करावे लागेल, आपली कामचलाऊ फुटकळ मते बनवणे हे आपले आपल्यालाच करावे लागेल, आपली मते फुटकळ आहेत हे समजून राहणे हेही आपल्यालाच करावे लागेल ! या सगळ्या कर्तृत्वात अनंताचा काहीच रोल असणार नाही ! करेक्ट -- या पोस्टमध्ये कुठेही अनंत गृहीत नाहीय --तुकारामाने जसा अनंताचा उल्लेख केला तसेच हेही आले बघा वाचनात -- The fundamental principle of Buddhism is that the whole universe is in Limitless-Oneness, it is originally so, and

pure, i.e., free from artificial limits of concepts, values and judgments. म्हणजेच, एकच अनंतता ! तुकाराम आणि बुद्ध दोघेही भ्रमिष्ट होते असे आपले एकमत करून टाकू या !

तुमची कविता कधी आहे ते वास्तव पूर्णपणे उलगडते किंवा कधी खोटे वास्तव घडवून तिथून आहे त्या वास्तवावर प्रकाश टाकते ! मराठीत ही एक अद्वितीय नव्याच प्रक्रियेची कविता आहे ! (लाख्यांची कविता.)

दुःखातून मुक्त असणे म्हणजेच निर्वाण म्हणजेच समग्र असणे म्हणजेच व्यक्तिगत मर्यादा नसणे.

Ravindra Damodar Lakhe
तुमच्या दिग्दर्शनात एक अपवादात्मक मर्मदृष्टी असते ! तुम्ही सादर केलेली माझी प्रत्येक संहिता -- " अरे वा, मी इतके चांगले लिहिलेय ! " असा आनंद मला देऊन गेली ! तुमचे दिग्दर्शनाबाबतचे चिंतन-पुस्तक मराठीत अद्वितीय ठरणार आहे यात शंकाच नाही !

नोव्हेंबर'20.
आपण सर्वांनी घडवलेल्या समाजाचा रेटा ' मद्दडपणातच जगले पाहिजे ' असाच आहे -- आपापल्या अनुभवक्षेत्रातून थोडेफार वैचारिक काही मांडले की बास, असा प्रकार -- ही कोंडी फोडायला बाहेरून कुणी येणार नाही -- आपल्यालाच त्याची तातडी वाटण्यावर ते ठरणार --

माझेही जीवनगाणे ' अकेला हूं मै ' हेच आहे !

" श्याम, असं घायकुतीला नाही येऊ बाळा -- जगभर सगळ्यांना राजकारणाचं भरीत आवडतं की नाही -- थांब, मी आज तुला वांग्याचं भरीत देते करून -- "

ऑक्टो ' 20 .
automatic poetry -- आपल्या विचाराचा ताबा पूर्ण सोडून देऊन कविता लिहिणे -- यात मनाच्या कुठल्याही भागातले काहीही येईल -- सलगता वा तर्क यांची फिकीर नसेल --

माझ्या लहानपणी ' ब्लॅक कॅट ' नावाचा हिंदी सिनेमा आला होता -- त्याचे पोस्टर सेम अशाच डोळ्यांचे होते !

मी ' आशय ' हा शब्द ' भान ' या अर्थी वापरलेला आहे. तो अनुभवाची वा मूळ भाषेची विशिष्टता ओलांडणारा आहे. त्यामुळेच त्याचे अपील आणि प्रस्तुतता सार्वत्रिक असते. वैशिष्ट्य-विविधता असूनही, मूळ कवितेच्या आधाराने वा निमित्ताने, ते भान अनुवाद भाषेत निर्माण होणे ही नवनिर्मितीच असते. फक्त दुःख, निराशा पोचवणारी कविता आणि त्या त्या अनुभवाचे भान पोचवणारी कविता यांत मूलभूत फरक आहे. अनुभव जसाच्या तसा या भाषेतून त्या भाषेत येणार नाही पण त्याचे समावेशक भान येऊ शकेल, असे म्हणायचे आहे.भान हे व्यक्तिगत अनुभव या रूपात नसते.' माणूस हा फक्त प्रतिक्रियेच्या अवस्थेतच असतो ' असा एखाद्याचा बौद्धिक निष्कर्ष असू शकतो. तिथे ही चर्चा संपुष्टात येऊ शकते. पण मग हेही पाहायला हवे की असा निष्कर्ष म्हणजे मूल्यात्मकता, संस्कृती यांच्या सर्व शक्यता संपवून टाकणे. कला म्हणजे फक्त एक करमणुकीचे वा पलायनाचे वा प्रचाराचे साधन -- असे मान्य करून थांबावे लागेल !व्यक्तिगत अनुभव या रूपात

नसलेले भान हेच समग्र भान कारण व्यक्तिगत प्रतिक्रियेतून ते बाहेर पडणे असते. जगातल्या अनेक कलावंतांनी हे म्हटलेले आहे. पण असे काही असू नाही शकत असा निष्कर्षच असेल तर बलात्कार, दहशतवाद, हिंसा, युद्धे हे सगळे समर्थनीय ठरेल. कुणा एकाच्या बुद्धीने प्रतिक्रियांचे मूल्यमापन होऊ शकणार नाही. आणि सर्व माणसे मौल्यवान प्रतिक्रिया देणारी होणे, ही अगदीच अशक्य कल्पना स्वप्न म्हणून स्वीकारावी लागेल !

भावविश्व हे पूर्ण मानवजातीचे एकच -- अनुभवविश्व प्रत्येकाचे वेगवेगळे असणार.तुम्ही अनुभवविश्वाला भावविश्व म्हणताय -- या पद्धतीने पाहिले तर जगातले कवी, नाटककार कुठे पोचणारच नाहीत ! पण, तसे होत नाही -- पोचतात -- जाने दो -- राहू द्यात मतभेद --

विचित्रपणा, ॲब्सर्डिटी, गंमत, कुरापत, गांभीर्य आणि चावटपणा अशी सगळी एकत्र भेळेची डिश करायची होती !

या चर्चेतच दडलेले आहे उत्तर -- ते असे --

भूमिका आणि शोध

लेखकांनो आणि कलावंतांनो
भूमिका घ्या थोर व्हायचे असेल तर
शोध घ्या कशाचा घेणार ते आधी ठरवावे लागेल का
याचा आधी शोध घ्या भूमिका नसणे हीही एक भूमिकाच
याचप्रमाणे भूमिका असणे म्हणजे भूमिका नसणेच
असे होईल का याचाही शोध घ्या आपल्या स्वभावाने
जे सापडेल त्याला शोध म्हणता येईल का
याचाही घ्या शोध आधी पोटाची सोय हीच खरी भूमिका
शोध घेता घेता भूमिका तयार होईलच राहू द्या शोध
नुसत्या दोन दिशा सुचवा शोधाच्या तेवढे पुरे
भूमिकेचा आणि वास्तवाचा संबंधच नसतो
हे कळून घ्यावा शोध भूमिका घेतल्यावर कला मरते
त्यापेक्षा शोध घेणे हीच एक भूमिका आहे
हे का नाही पाहात जाऊ द्या शोध थांबणार नाही
आणि भूमिका बदलत राहणार हे सत्यच पाहावे
आणि शोधाच्या अस्तराशिवाय भूमिका कसली
पण भूमिका राजकीय हवी की सामाजिक
की व्यक्तिगत की सर्वसमावेशक
ते ठरवायला नको का उगीचच शोध म्हणून
भूमिका धोपटण्यात काय अर्थ आहे
त्यापेक्षा यातले कळणाऱ्याचा घेऊ आधी शोध
तो म्हणेल त्या मार्गाने जाऊ अहो याच बाबतीत

तर आहेत ना शेकडो भूमिका
आणि आपण गुरुबाजी का स्वीकारावी
गरिबी विषमता जावी एवढे पाहा म्हणजे झाले
सर्वांच्याच हिताचा शोध शक्य आहे का त्याचाही शोध घ्यावा
--- ००० ---

मूळ शब्द nothingness -- रिकामीक हा शब्द तुकारामाचा आहे.

सप्टे ’20.
आमच्या ऑफिसात एक उत्तरप्रदेशी शिपाई होता, तो असा सारखा हसत असे. एकदा साहेबांनी त्याच्या एका चुकीबद्दल झापण्यासाठी त्याला केबिनमध्ये बोलावले, तर हा हसत आत गेला. साहेब चिडून काही बोलले. तरी हा हसत राहिला. " तुम्हे कुछ अकल है क्या, मै तुम्हें डांट रहा हूँ और तुम हस रहे हो ? " असे साहेब अधिकच चिडून म्हणाले तरी हा हसतच राहिला ! " तुम्हारा दिमाग खराब है क्या ? " साहेब म्हणाले, तरी हा हसतच राहिला ! पण, त्याने हसत उत्तर दिले, " क्या करूँ साब, हमे हसी आती ही रहती है ! " तो म्हणाला ! " अभी प्रोबेशन चालू है तुम्हारा, नौकरी मे रहना है या नही, सोच लो -- निकलो अब यहाँसे -- " साहेब म्हणाले ! त्यावर हसतच हा आनंदी माणूस बाहेर आला !

अलिकडेच 'आविष्कार ' ने मामांचे ' भूमिकन्या सीता ' हे नाटक रंगभूमीवर आणले होते -- नाटक आणि प्रयोग दोन्ही खूप आवडले होते !

त्या वेळी नोकरीनिमित्त मी आमच्या राहुरी फॅक्टरी शाखेला होतो. माझ्या सर्पभीतीची माझे सहकारी जरा गंमत करत. " तुम्ही कराल का साहेब असा कार्यक्रम -- बाहत्तर तास नको, एकच तास आणि शंभर विषारी सापही नकोत, एकच ? " असे एकाने मला विचारले. म्हटले, " मी असे छोटे चमत्कार नाही करत -- करायचे तर जंगीच करतो -- " " म्हणजे कसे ? " त्याने विचारले. " अरे, गेले सहा महिने मी तुम्हा सगळ्यांच्या सान्निध्यात नाही का काढून दाखवलेले ? ! " या माझ्या उत्तरावर माझ्यासह सगळे खुश !

माझ्या आयुष्यात विभूती एकच, म्हणजे मी सत्तेवर आलो तर एखाद्या विद्यापीठाला नक्कीच त्यांचे नाव देईन -- आदरणीय श्री. नीलीमकुमार खैरे ! शंभर विषारी सापांच्या सान्निध्यात बाहत्तर तास बसण्याचा चमत्कार त्यांनी बी जे मेडिकलच्या मैदानावर केला होता ! मनात कायमच सापाची दरदरून भीती असल्याने मी त्यांचा तो धाडसी उद्योग बघायला गेलो होतो ! साप दिसला की आता फक्त खैरे खैरे म्हणतो की झाले !

तुम्हाला एक गंमत सांगतो. माझ्या बालपणी माझे वडील, त्यांचे भाऊ वगैरे सगळे एकत्र राहात. माझ्या आईला काका वहिनी म्हणत. बाल मीला ते म्हणता येत नसल्याने मी तिला उन्नी म्हणू लागलो. पुढे काही वर्षांनी मला वाटले की सगळे आपापल्या आईला आई म्हणतात तर आपणही आई म्हणायला सुरुवात करावी. ते कदापि जमले नाही. ती शेवटपर्यंत उन्नीच राहिली ! त्याचप्रमाणे, बायकोला नावाने हाक मारणे याची सुरुवातच झाली नाही. ती अजूनही अमूर्तच राहिलेली आहे !

गायक नूतन गंधर्व म्हणजेच कै. अप्पासाहेब देशपांडे हे माझे काका होते.

जबरदस्त अर्थांचा अहिंसक धबधबा ! (श्रीधर तिळवे यांच्या एका कवितेबद्दल.)

पक्की मते बाळगत काळाबरोबर राहणे आणि बदलते वास्तव समजणे म्हणजे काय, हे कुणालातरी स्पष्ट करता येईल का, खुद्द नेमाड्यांसह ?

चित्र पाहून सुचेल-जाणवेल ते लिहितोय --
मुळात जुनेपणाचा फील आहे. त्यातला गुलाबी जरा म्हणजे तसा बराच उत्साह दाखवतोय. जुनकट हिरवा हा शेवाळ्यासारखा दिसतोय. हा उत्साही प्रयत्न घसरत राहणार आहे. एका बाजूला किरकोळ फळे दिसताहेत. दुसरीकडे तशीच फळे आकारही हरवून बसलेली आहेत. एखाद्या पडक्या जुन्या इमारतीच्या पार्श्वभूमीवरचे हे जगणे. हा आनंद की दुःख की नुसतेच रूटीन ? हे सगळे न गुंतता बिनदिक्कत बाहेरून पाहिलेले --
Jayant B. Joshi
Champra Deshpande
धन्यवाद सर. आकार, विनाकारण बदलणारे, एका अलिप्त परिघात योगायोगानी एकत्र आलेत, परत दूर जाण्यासाठी, निरुद्देश, दिशाहीन, अनंतात...

तो प्रयोग तर उत्तमच होत असे, पण, तू केलेले त्या नाटकाचे कल्पक नेपथ्य अजून माझ्या लक्षात आहे !
(' एक गगनभेदी किंचाळी ' या माझ्या नाटकाचे प्रसन्न जी. कुलकर्णी यांनी केलेले नेपथ्य.)

" मी तंबाखू (मनानेही) इतकी सोडलीय की ती मी मधून मधून खातोसुद्धा ! "

Comments
22 August 2020
Today

Champra Deshpande commented on Rahul Bansode's photo.

'मी हिंदूत्ववादी कम्युनिस्ट आहेय आणिक गणेशचतुर्थी निमीत्त अकरा भाज्यांचे ओणम-अवियल खातो.'
तर हनुमानस्तोत्र म्हणता म्हणता
सर्व कम्युनिस्ट अस्तित्ववादी झाले
-- माझ्या ' भाषा ' या कवितेतून.

कला वास्तववादी असो की अतिवास्तववादी असो की अ-कला असो, ती मूल्यात्मक असू शकतेच. बाकीची जी तुझी मांडणी आहे त्यावर माझा अभ्यास वा विचार नाही -- त्यामुळे, आऊटसाईड द ऑफ स्टंप ! छोड दिया !

Champra Deshpande replied to Sachin C. Ketkar's comment.

'सत्य ' वास्तव असे काही नसते. वास्तव म्हणजे मनाच्या कंडिशनिंगमधून येणारी प्रतिक्रिया. त्यामुळे, सर्वांसाठी एकच वास्तव असे काही असू शकत नाही. बरीच कला ही फक्त प्रतिक्रियेच्या क्षेत्रातच वावरताना दिसते. इथे मूल्याचा प्रश्न येतो.

Champra Deshpande replied to Vasant Dahake's comment.

धन्यवाद, सर, सविस्तर कॉमेंटबद्दल. वास्तव म्हणजे ज्याचेत्याचे वास्तव -- उदाहरणार्थ, एका ठिकाणी मी असे मत मांडले होते की ' समकालीन वास्तव ' असे काही नसते -- एकाच काळात हजारो वास्तवे असतात. अमूर्त चित्रकला वा अमूर्त कविता यांच्या मौलिक शक्यतांवरही मी पूर्वी लिहिलेले आहे. तरीही, कलेबाबतचे मूल्यात्मक प्रश्न, तुम्ही म्हणता तसे शेकडो वर्षे चिंतनात राहात आलेले आहेत आणि राहणार. आपसांत हा विषय जरा ढवळला जावा यासाठी ही पोस्ट आहे. आपण चित्रकलेची भाषा, मोडतोड यांवर काही लिहिले आहे -- आशयदृष्ट्या त्यातून मौल्यवान काय घडते याकडे या चर्चेचा रोख आहे. मौल्यवान याचा अर्थ अर्थातच मानवी जगण्याच्या संदर्भात महत्त्वाचे ठरणारे. मी अर्थात या प्रश्नांची उत्तरे माझ्या थोड्याफार वाचनातून आणि स्वतःच्या चिंतनातूनच शोधत असतो. लोक तांत्रिक खूप बोलतात पण आशयाची मौलिकता म्हणजे काय यावर फारसे बोलत नाहीत, असे मला अनेकदा दिसते.

Champra Deshpande replied to Satish Tambe's comment.

माझा टार्गेट वाचक हा कवितेचा सर्वच वाचक आहे -- पण, हे झाले माझे वाटणे ! विभागणी तर खूपच दिसते -- त्यामुळे, सुस्थळी की कुठे का असे ना, पडेल तिकडे पडेल, असे म्हणून निश्चित राहावे, हेच बरे !

Champra Deshpande replied to Manoj Pathak's comment.

फोन -- ९३७१००५७७३.
ईमेल -- champrade@gmail.com

Champra Deshpande replied to Ganesh Kanate's comment.

धन्यवाद !

Champra Deshpande replied to Ratnakar Mahajan's comment.

बौद्धिक, वैचारिक अस्तित्वात गुरफटलेले असणे -- स्वतःच्या अभेद्य कंडिशनिंगमध्ये --

Champra Deshpande replied to Girish Patke's comment.

धन्यवाद गिरीश, सविस्तर कॉमेंटबद्दल !

मग संपलीच इथे चर्चा -- बाकीचे आता पुढल्या जन्मात !□

Champra Deshpande commented on Sachin C. Ketkar's post.

प्रचंड आणि अतिमहत्त्वाचे काम करत आहात ! हे सर्वांच्या आवाक्यातले असो वा नसो, याचे पडसाद सर्वांच्या जगण्यात उमटतात यावर माझा विश्वास आहे !

Champra Deshpande replied to Ramesh Aundhkar's comment.

संबंधाचे भान असणे -- नुसते प्रतिक्रियारूप नसणे --

Champra Deshpande commented on Ravindra Pandhare's post.

समकालीन वास्तव असे काही नसते. लेखकाला दिसेल तेच समकालीन वास्तव म्हणता येईल. कलेत वास्तवाचे महत्त्व नसते -- वास्तवाचे भान येण्याच्या प्रक्रियेचे महत्त्व असते. ती प्रक्रिया वास्तवनिरपेक्ष असते.

Champra Deshpande commented on Uday Narkar's video.

लौकर बरे व्हा --

Champra Deshpande replied to Jui Kulkarni's comment.

Renuka Khot छान, मग चिंताच मिटली !

Champra Deshpande replied to Jui Kulkarni's comment.

सालका शरबत पिओ और खुद जान जाओ --

Champra Deshpande replied to Arun Mirajkar's comment.

आता तुम्हाला चिंताच नाही !

Champra Deshpande replied to Vasant Kelkar's comment.

शब्द कोणतेही वापरा मूल्यात्मकतेत फरक नाही पडत !

Champra Deshpande replied to Sharad Sane's comment.

पण, करवंटी डोंगी परी पोषकता नव्हे डोंगी -- असे होण्याची भीती वाटतेच !

Champra Deshpande replied to Sudheer Pote's comment.

माझी जवानी चालूच आहे -- गेलीय कुठे ?

Champra Deshpande replied to Milind Shintre's comment.

तोंडात ड्रेसिंग करायची पद्धत शिकून घ्यायला हवी !

Champra Deshpande commented on Pradnya Daya Pawar's photo.

आदरणीय सुर्व्यांची कविता अभ्यासायला हा लेख अतिशय उपयुक्त ठरेल ! खूपच उत्कटतेने लिहिलेला मौल्यवान लेख !

Girish Rangnekar's photo.
अभिनंदन !

Champra Deshpande commented on Namdev Koli's post.

पिळवटून आलेले सत्य !

Champra Deshpande commented on Lalit Prabhakar's post.

Ae Mere Des Video Song | Jubin Nautiyal | Lalit Prabhakar | Latest Hindi Song 2019 | T-Series
youtube.com
रिच आणि छान !

August 14

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's photo.

'लवकरच आगामी कविता संग्रह जीवेलागणीच्या कविता वर्णमुद्रा प्रकाशन.'
अभिनंदन !

Champra Deshpande commented on Sunil Tambe's post.

सोशल डिस्टन्सिग पेक्षा ' देहदूरी ' च बेश्ट आहे -- तेच रूढ व्हावे --

August 13

Champra Deshpande replied to Swagat Thorat's comment.

प्रा. एस. आर. देशपांडे.

Champra Deshpande commented on Rahul Bansode's post.

koi hamdam n raha - Google Search
August 12

Champra Deshpande commented on Atul Pethe's photo.

ग्रेटच आहे सोनाली ! एका समूहात ती अर्धा-पाऊण तास बोलली होती, ते अजून माझ्या लक्षात आहे ! तिला हजार शुभेच्छा !

Champra Deshpande replied to Samir Choughule's comment.

अरे ते टायमिंग वगैरे तर आहेच पण मनातून समजून सगळे बारकावे दाखवणे ! अप्रतिम ! टीव्हीवर काही पाहून असे खुश होणे क्वचितच घडते ! खूप शुभेच्छा !

'चांगली समाजरचना करण्यासाठी योग्य तीच साधने वापरणे हे अगदी आवश्यक आहे. अर्थात योग्य साधने म्हणजे हिंसा, द्वेष, महत्त्वाकांक्षा, भीती व अधिकार यांचा स्पर्श न झालेल्या कृती. j.k.'
Commentaries on living -- मध्ये नुक्तीच यावरचीच चर्चा वाचली मी -- ग्रेट !

Champra Deshpande commented on Chandramohan Kulkarni's photo.

'राजहंस' कडून प्रकाशित ! एवढं अडीचशे पानांचं पुस्तक लिहू शकलो मी, पण माजगावकर आणि डॉ. बोरसे ह्या दोघांचे आभार मानायला शब्द सापडत नाहीत ! :-)'
वा ! अभिनंदन !

Champra Deshpande replied to Vishakha Subhedar's comment.

कमाल आहेस तू ! आणि समीरही ! मला मस्त ॲब्सर्ड थियेटरचा आनंद मिळाला ! तुमच्या एकूण टीमला खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Deepak Borgave's post.

नाटकाचा मूळ आशय असे काही असते का -- हा यातला एक महत्त्वाचा प्रश्न आहे. माझ्या मते मूळ आशय असतो. त्यामुळेच तर प्रेक्षकांच्या मानसिक सवयींना आव्हाने निर्माण होतात. आता कुणी म्हणेल, अनुवादातून अशी वेगळीच आव्हाने निर्माण होऊ शकतील. मूळ आशय समजणे असे काही असूच नसेल शकत तर मग ही एकूण चर्चाच निरर्थक ठरेल.

Champra Deshpande commented on Prachi Pathak's post.

मला खरे तर इतके तपशील समजत नाहीत पण वाचून आल्हाद वाटला ! हे सर्व ' दिसणारी ' एक मैत्रीण आपल्याला आहे हा आणखी एक आल्हाद !

Champra Deshpande commented on Swati Dharmadhikari's post.

Suicide... Causes & Prevention
youtube.com
या विषयाची सर्वांनाच पुरेशी माहिती असायला हवी -- या दृष्टीने खूप महत्त्वाची भाषणे. या काळात तर अधिकच प्रस्तुत ठरावा असा उपक्रम.

Champra Deshpande replied to Rajeev Sane's comment.

होय -- मानवी संबंधांतल्या समस्यांवर बौद्धिक निराकरणे ही अर्धवट आणि कुचकामी ठरतात.

Champra Deshpande commented on Shriram Bhise's photo.

'०३/०८/२०२०.सहजीवनाची चाळीस वर्षे पूर्ण...न'
खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Waman Kendre's photo.

'!! RANG NAMAN TO NATYA MAHRSHI HON. EBRAHIM ELKAZI SAAB !! PIONEER OF MODERN INDIAN THEATRE MOVEMENT A MULTFACETED LEGENDARY THEATRE PERSONALITY OF INDIA HON. EBRAHIM ELKAZI SAAB PASSED AWAY. A GREAT SALUTE TO HIS UNPARALLELED CONTRIBUTION TO

INDIAN THEATRE & VISUAL ARTS. MAY HIS SOUL REST IN PEACE. BHAVPURN SHRADDHAANJALI. रंग नमन.□□□□. Prof. Waman Kendre.'
स्मृतीस अभिवादन !

August 3

Champra Deshpande commented on Minakshi Patil's photo.
छान लिहिले आहेत ! प्रा. शंकर वैद्यांचा मी विद्यार्थी. त्यामुळे, आफ्रिका हाऊसच्या त्यांच्या घरी अनेकदा जाणेयेणे झाले होते. विद्यार्थ्यांच्या एका कार्यक्रमात आकाशवाणीवर कविता वाचण्याची संधी मला सरोजिनीबाईंमुळेच मिळाली होती ! दोघाही पतिपत्नींनी माझ्यावर आईवडिलांप्रमाणेच प्रेम केले !

Champra Deshpande replied to Arun Naik's comment.

राज कुमार के बेस्ट सीन्स - Raaj Kumar - Best Scenes Compilation - Jukebox
youtube.com
Arun Naik माझी माहिती पूर्ण केल्याबद्दल धन्यवाद !

Champra Deshpande replied to Arun Naik's comment.

राज कुमार के बेस्ट सीन्स - Raaj Kumar - Best Scenes Compilation - Jukebox
youtube.com
होय, पाटणकर विद्यापीठात होते, हे माहीत आहे -- बाकीचे कधी कुठे होते ते माहीत नाही --

१९६३ ते १९६७.

Champra Deshpande commented on राजन अपरंपार's photo.

'जवळ जवळ एक वर्षभर लिहीत असलेली कादंबरी आज, आता लिहून पूर्ण झाली. खुद्द आणि पाऊस. पूर्वी कधीच लिहिलं नाही असं काही तरी लिहून झालंय, तीन भागांत. खरं आणि काल्पनिक. वास्तव आणि अवास्तव. आणि बाहेर मध्यंतरी थांबलेला पाऊसही सुरू झालाय. सुखद आवाज येतोय त्याचा आणि सुखद थकवाही आलाय.'
काल्पनिक, वास्तव आणि अवास्तव यांचा एकत्र काढा हवाच आहे मराठीला -- वास्तववाद म्हणजेच काही खरे या भ्रमातून बाहेर पडण्यासाठी !

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's photo.

Ravindra Damodar Lakhe's photo.
हिंमत है तो नीचे आ बख्तावरसिंग -- मै आ गया हूँ --

Champra Deshpande replied to Amit Shinde's comment.

होय -- त्या एकांकिकेत संवाद आणि कृती यांत अंतर असण्याचेच तंत्र आहे ! आठवणीमुळे आनंद वाटला !

Champra Deshpande commented on Deepali Kulkarni's post.

Deepali Kulkarni: A pat from The Legend! Happiest moment of my life ❤️
Deepali Kulkarni's photo.
धन्यवाद, दीपाली !

Rajendra Mantri's photo.
भारी !

Champra Deshpande commented on Uma Joshi-Bodas's photo.

खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Swati Dharmadhikari's photo.

खूप आनंद ! अभिनंदन आणि शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on संभाजी सावंत's photo.

'थोर नाट्यशिक्षक डॉ. कृ. रा. सावंत ह्यांचे वृद्धापकाळाने नुकतेच निधन झाले. उद्या सकाळी 8ः30 - ९:०० वा. साहित्य सहवास, वांद्रे (पूर्व), येथे त्यांचे अंत्यदर्शन घेता येईल.'
स्मृतीस अभिवादन !

July 2020
July 31

Champra Deshpande replied to Awdhoot Parelkar's comment.

प्रश्न काल्पनिक आणि खोटा आहे -- त्याची चर्चा व्यर्थ होईल -- कारण प्रत्यक्ष ते आपण ' पाहिलेले ' नाही --

July 30

Champra Deshpande commented on Leena Pandhare's photo.

राजेश खन्नाच्या निमित्ताने जीवनभाष्यच !

Champra Deshpande commented on Sanjay Bhaskar Joshi's photo.

यह बॅग ऑपेरा हाऊसके सामने बाबूशेठको देके आना -- कोड 517 ध्यानमे रखना --

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

झोका मंद झुले - छंद ओठांतले - भाग १२ - Kaushal S Inamdar
kaushalsinamdar.in
' गं ' मध्ये मनात खूप असलेला पण बाहेर सौम्यसा व्यक्त होणारा आनंदही छान आलाय ! याला म्हणतात, लाईफ सापडणे !

Champra Deshpande commented on Subodh Pande's photo.

वा ! छानच काढलेय अर्कचित्र !

Champra Deshpande commented on Neha Bhandarkar's photo.

अभिनंदन !

July 27

Champra Deshpande commented on Arun Naik's post.

दुःखद बातमी ! मी विजयच्या भावनांत सहभागी आहे ! त्यांच्या स्मृतीस अभिवादन !

Champra Deshpande commented on his own post.

Janam Janam Ke Phere (1957) Super Hit Classic Movie | जनम जनम के फेरे | B.M. Vyas, Nirupa Roy
youtube.com
https://www.youtube.com/watch?v=FQKL6Hq5hCw

एक गंमत म्हणून ऐका --

Champra Deshpande commented on Anjali Kedar Karanjkar's post.

रात्रीचे ' बेला के फूल ' आहे का अजून चालू ?

Champra Deshpande replied to Shreya Panchal's comment.

1 Year Ago
वा ! तू चांगले केलेस ते काम !

Champra Deshpande replied to Vidyasagar Adhyapak's comment.

मस्त ! छान वाटले ! तालमीला जागा मिळावी म्हणून शिक्षण मंडळाच्या बाकड्यावर बसून आपण तासंतास घालवलेले दिवस आठवले ! ' समतोल ', ' धागेदोरे ', ' ट्रेलर ' यांचे आहेत का फोटो ?

Champra Deshpande replied to Varshha Mahajan's comment.

माझे हल्ली मिडास राजासारखे झालेय -- बोलेन त्याची कविता होतेय !□

Champra Deshpande commented on Ratnakar Mahajan's post.

Ratnakar's most commented photo on Facebook of 2015
त्या दोघांना आणि तुम्हा सर्व कुटुंबियांना खूप शुभेच्छा !

July 25

Champra Deshpande replied to Shri Keskar's comment.

पेडोमीटर -- गुगल प्ले वर मिळते --

डॉ. मनोज भिसे माझे चांगले मित्र होते.

Champra Deshpande replied to Nisarg Deshmukh's comment.

तसे तर जगणेच फालतू असते ! त्यात नवीन काही असू शकते का हा शोध कलेतून घेतला जात राहणे हे अमर्याद असते ! मानवी संबंधांतले विज्ञानाला शून्य कळते ! मानवी संबंधांकडे ' पाहणे ' हे विज्ञानाहून काही क्षुद्र असते असे ज्याला वाटते त्याने तसे जगावे --

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

चहूबाजूंनी उच्चारले गेलेले सत्य !

Champra Deshpande replied to Ashutosh Diwan's comment.

जळणेबिळणे फालतू शब्द नकोत -- प्रत्यक्ष घडलेले दिलेय -- तुमच्या मनाला त्रास झाला की तुमची भाषा लेव्हल सोडते -- आपण एकमेकांच्या फंदात न पडणे बरे -- (गोपूंच्या ' उध्वस्त धर्मशाळा ' वरही माझे वाईट मत आहे -- हेही जळणे ? मी कारणे देऊन मत मांडलेले आहे. आपण इथल्या चर्चांच्या बाबतीत तरी निरोप घेणे बरे -- रामराम !)

July 24

म. फुल्यांचे ' तृतीय रत्न ' हे नाटक १८५५ चे आहे.

विष्णुदास भाव्यांचे -- सीतास्वयंवर.

Charudatt Pande's photo.
स्वातंत्र्य आणि कौशल्य यांचा चिंतनगर्भ रंगविलास !

Champra Deshpande replied to Ashok Naigaonkar's comment.

संकेतस्थळावर ते मूळ नावानेच आहे -- ' दिनकर पुरुहितचा खून ' --

अरे वा ! या माहितीने खूप छान वाटले !

Champra Deshpande replied to Vivek Deshpande's comment.

वा ! धन्यवाद !

Champra Deshpande replied to Vivek Deshpande's comment.

या निमित्ताने काही. कै. प्रा. अरुण पाटलांकडे मी दोन वेळा निव्वळ गप्पाटप्पा आणि मौजमजा यासाठी सांगलीला गेलो होतो. अरुणने जयसिंगपूरमधून बसवलेले माझे ' एक गगनभेदी किंचाळी ' हे नाटक राज्य अनागरी नाट्यस्पर्धेत अंतिमला

पहिले आले होते. अरुणकडेच एकदा आदरणीय म. द. हातकणंगलेकर सरांशीही गप्पा मारण्याचा अलभ्य लाभ झाला ! त्यांतल्याच एका भेटीत संजय पाटलांना मी सांगलीत आल्याचे कळले. ते तेव्हा सांगली आकाशवाणीवर होते. त्यांचा निरोप आला की ' उद्या पाटील सर चंप्रंची मुलाखत घेतील, ती रेकॉर्ड करू ' ! हो नाही चा प्रश्नच नव्हता, मित्राची आज्ञाच ती ! आम्ही थोडक्या वेळात काही तयारी केली आणि आकाशवाणीवर जाऊन ते रेकॉर्डिंग केले ! तिथेच, मला वाटते, पाटलांच्या एका सहकाऱ्याकडून मला राम पटवर्धन (सत्यकथेचे संपादक) यांचा ठाण्यातला पत्ता मिळाला आणि नंतर मी तिकडे जाऊन त्यांना भेटूनही आलो ! सारांश, संजय पाटील झिंदाबाद !

अत्युत्तम प्रयोग होता तो ! (सांगलीचा).

Champra Deshpande replied to Vivek Deshpande's comment.

अरे ग्रेट ! तुमचा कर्नल अजून लक्षात आहे ! संजय पाटलांचे अत्युत्तम दिग्दर्शन ! तुमच्या वास्तुकलेच्या पोस्ट मी पाहात असतो !

Champra Deshpande replied to Sanjay Pethe's comment.

हे बरे केलेस --

Champra Deshpande replied to Hemant Karnik's comment.

त्यात उदय म्हैसकर होता. विनायकने बसवलेल्या ' समुदाय ' या माझ्या एकांकिकेत सुहासने काम केले होते. मी नोकरीनिमित्त बाहेरगावी असल्याने मला ते पाहता आले नाही. पण सुहासने माझ्या एकांकिकेत काम केले होते हा माझा अभिमानच आहे !

July 22

Champra Deshpande commented on Prashant Tapasvi's photo.

Prashant Tapasvi's photo.
आमचे प्रिय नाट्यतपस्वी ! खूप शुभेच्छा, प्रशांत !

Champra Deshpande replied to his own comment.

अगदी जरूर या -- खूप गप्पा मारू ! अनेक लोकांचे जगणे मार्गावर आणणारे असे आहात तुम्ही ! तुमच्यासारखा मित्र असणे हे खासच !

होय -- धन्यवाद !

Champra Deshpande commented on Shriram Bhise's photo.

Shriram Bhise's photo.
रामभाऊ म्हणजे माझ्या नाटकातले वाटवे ! खूप बदललाय चेहरा ! असेच कुठे दिसला असतात तर ओळखले नसते ! पण, आपला तो उत्फुल्ल काळ आठवला ! आणि तुमच्या वाड्यातले ते छान गेलेले वास्तव्य ! खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

ऍब्सर्डिटीचे मंगल स्तोत्र !

Champra Deshpande commented on Shalaka Wakankar's post.

तुला आणि तुम्हा सर्वांना खूप शुभेच्छा !

July 21

Champra Deshpande commented on Jugalkishor Oza's video.

Jugalkishor and Champra are celebrating 6 years of friendship on Facebook!
बरीच वर्षे झाली भेटून --

Champra Deshpande commented on Leena Pandhare's photo.

बाप रे ! अद्वितीय जिद्द आणि धाडस !

Champra Deshpande commented on मनीषा कुलकर्णी's post.

अभिनंदन !

Champra Deshpande replied to Jalindar Kumbhar's comment.

आणि थियेटर्स सुरू झाली तरी निम्म्याहून कमी प्रेक्षकांनाच परवानगी मिळेल, असे दिसते. तुम्ही म्हणताय हा मार्ग खरेच विकसित व्हावा.

Champra Deshpande replied to his own comment.

' बहुजन हिताय ' वगैरे कशी घोषवाक्ये असतात ना, तसे देशपांड्यांचेही एक असते -- मास्तरकीतून आलेले असल्याने लोकांना शिकवणे हे यांचे कामच असते. " (आम्हाला काही येत असो वा नसो,) लोकांना शिकवण्याच्या कर्तव्यात आम्ही कसूर करणार नाही. " -- हे ते घोषवाक्य ! व्यावसायिकमध्ये, जे मान्यताप्राप्त आहे तेच आणि तेवढेच शिकवता येते, पण, आपण तर दोन पावले पुढचे शिकवणारे आहोत, त्यामुळे, प्रायोगिक साईडच हवी ! -- हाही सुप्त विचार असणार !

लक्ष्मणराव देशपांडे --

वसंतराव आणि राहुल देशपांडे --

Champra Deshpande replied to his own comment.

हे लोक बरेचसे शिक्षण क्षेत्राशी संबंधित राहात आलेले आहेत -- त्यामुळे, व्यवसाय हे आपले कामच नव्हे, असे डोक्यात फिट बसलेले असावे -- मग, पकडा प्रायोगिक, असे झाले असावे ! शिवाय, आम्ही रूटीन व्यावसायिक असूच कसे -- आम्ही स्पेशल आहोत, असा भ्रमही डोक्यात फिट असणार ! त्यातून माझ्यासारखे काही खरेच स्पेशल निघाले किंवा तो भ्रम पक्का करू शकले, हा अपघाती मामला असावा ! नाटक तर हवेय पण सेफ खेळलेले बरे, असा एक मध्यमवर्गीय डावही असू शकेल !

Champra Deshpande commented on Satish Tambe's post.

इंटरेस्टिंग होईल ही नामचिकित्सा !

July 19

Champra Deshpande commented on Shabdalaya Prakashan's photo.

'20 जुलै, ज्येष्ठ लेखक श्री. रंगनाथ पठारे यांचा जन्मदिवस! शब्दालय परिवाराच्या वतीने सरांना मनापासून सदिच्छा!शुभेच्छा!'
खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Balkrishna Kawathekar's post.

एखादा ओळखीचा माणूस भेटला आणि तो अगदी शांतपणे चाललेला असला तरीही " काय गडबड ? " असेही विचारायची तिथे पद्धत होती ! आता सगळे गडबडीतच असतात त्यामुळे त्यातली गंमत गेली असावी !

Champra Deshpande commented on Hari Narke's photo.

'टेल्कोत रात्रपाळीची वेल्डरची नोकरी करून अण्णासाहेब मगर महाविद्यालयातून मी रेग्युलर बी.ए. केलं. पुणे विद्यापीठात पहिला आलो. तेव्हा राज्यपाल न्या. एस. के. देसाई यांच्या हस्ते सुवर्णपदक आणि २५ पुरस्कार स्विकारताना- (१६/१०/१९८७)'

ग्रेट ! हडपसरचे ना महाविद्यालय ? मला एकदा त्यांनी बोलावले होते -- ' मराठी नाटक ' या विषयावर तीन तास बोलल़ो होतो --

Champra Deshpande commented on Sharmila Phadke's post.

'Warali Painting Unknown painter'

Sharmila Phadke's photo.
'A Dancer In the Rain_ Rabindranath Tagore.'

'Arrival of Tutur in Rain (Jeevan Smriti) Gaganendranath Tagore.'
कधी सुबक सुटसुटीत तर कधी धुवांधार ! छानच !

July 14

Champra Deshpande commented on Sureshkumar Vairalkar's photo.

खूप शुभेच्छा !

16 JUL 20.
Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

माणसांची डोकी आतून फुटलेली आहेत -- मने विदीर्ण आहेत -- जगणे संघर्षमय, हिंसक आहे -- हे सगळ्यांनाच त्रासदायक आहे -- तरीही, हे असे का आहे, हा ठरतो आध्यात्मिक प्रश्न आणि बुद्धिमान लोक लगेच त्याची टवाळी करायला सरसावतात ! टवाळी करणे म्हणजे श्रेष्ठ जगणे असा भ्रम आत्मसात करण्याकडे कल आहे -- कलावंतही याला अपवाद नाहीत !

Champra Deshpande commented on Pradnya Daya Pawar's photo.

खूप शुभेच्छा !

July 13

Champra Deshpande replied to his own comment.

Sachin C. Ketkar Thanks !

Champra Deshpande commented on Sachin C. Ketkar's post.

For bringing home this point only I have been giving translations of some good world-poems in marathi. Sharing this post.

Champra Deshpande replied to Nitin Chavan's comment.

तेही कवितेतूनच म्हटले गेलेय आणि मी लिहितोच आहे कविता -- त्यावरून त्या कवितेचा रोख लक्षात यावा --

July 12

Champra Deshpande commented on Sukhada Korde's photo.

चि. मानसला आणि तुम्हा सर्व कुटुंबियांना खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on सूर्यांश साहित्य व सांस्कृतिक मंच, चंद्रपूर's live video.

जगणे आणि कविता या दोन्हींतल्या गांभीर्याचा एकत्र प्रवास समोर आला ! हे घडणे महत्त्वाचे आहे !

Champra Deshpande replied to his own comment.

"'अप्रगल्भ समीक्षका'चे कवितावाचन शब्दकोशात "दाभण' या शब्दाचा अर्थ "मोठी सुई' आणि "सुई' या शब्दाचा अर्थ "लहान दाभण' असा दिला आहे. त्याच धर्तीवर गमतीने असे म्हणावेसे वाटते की "समीक्षक' म्हणजे "प्रगल्भ आणि प्रशिक्षित वाचक' आणि "वाचक' म्हणजे "अप्रगल्भ आणि अप्रशिक्षित समीक्षक.' कारण वाचकाचे कवितावाचन/रसग्रहण ही देखील गंभीर क्रिया आहे आणि समीक्षकाच्या शास्त्रकाट्यालासुध्दा आस्वादाची जोड अभिप्रेत आहेच. गेल्या दोन भागांत कवितेची निर्मितीप्रक्रिया वाचकाने कशी समजून घ्यायची याबद्दल चर्चा करत आहोत. त्याच अनुषंगाने विचार करत असताना कवितेची संहिता वाचताना त्यात काय बघावे किंवा त्यात वाचकाला काय दिसू शकते, याचाही थोडा विचार केला पाहिजे. कवितेची संहिता वाचताना रसिकाला प्रश्न पडायला हवा की मी या विशिष्ट शब्द समूहाला, या विशिष्ट पद्धतीने लिहिलेल्या रचनेला कविता का म्हणतो; कथा, कादंबरी, लेख इत्यादी का म्हणत नाही? कारण एक शतकापूर्वी पद्यरचनेचे छंद, वृत्त, अलंकार, प्रतिमा, प्रतिक, रुपक, मिथक यांचा वापर करून लिहिलेली रचना हे जे सर्वमान्य स्वरुप होते ते गेल्या शंभर वर्षांत आमुलाग्र बदलून गेले आहे. कर्ता, कर्म आणि क्रियापदाच्या गद्यस्वरुप वापरातूनही काव्यनिर्मिती होऊ शकते. त्या रचनेतही काव्यगुण असू शकतात हे आता कुणी अमान्य करत नाही आणि याची शेकडो उदाहरणे दिली जाऊ शकतात. अगदी कवितेच्या माध्यमातून कथाही सांगितली जाऊ शकते हे अनेक चांगल्या कवींनी त्यांच्या रचनांतून दाखवून

दिले आहे. मराठीतले एक उल्लेखनीय कवी गुरुनाथ धुरी यांच्या काही कविता, हिंदीतील प्रख्यात कवी विष्णु खरे यांच्या काही कविता याची साक्ष देतात. एवढेच नव्हे तर सामान्यतः जिला परंपरेने काव्यभाषा म्हटले जाते तिचा अभाव असलेल्या "अकाव्यात्म' भाषेतही कविता लिहिली जाऊ शकते हे अगदी समकालात कविता लिहिणारे श्रीधर तिळवे, चंद्र देशपांडे, सलील वाघ इत्यादी कवींच्या रचनांतून दाखविले जाऊ शकते. कवितेला विषयांचे तर कुठलेही बंधन नसतेच. ती जशी आत्मशोधाची असते तशीच ती विश्वबोधाचीही असते. ती जशी अत्यंत व्यक्तिगत भावनांची अभिव्यक्ती असते तशीच ती सामाजिक, राजकीय आणि सांस्कृतिक घटीतांनाही आपल्या कवेत घेते. ती जशी निराश करते तशीच ती क्रांतीचे स्फुल्लिंगही जागृत करते. मग रसिकाला एखादी संहिता वाचत असताना नेमका हे काव्य आहे असा बोध कधी आणि का होतो याबद्दल सजग रसिकाने किंवा वर म्हटल्याप्रमाणे "अप्रगल्भ आणि अप्रशिक्षित समीक्षका'ने विचार करायला हवा, असे वाटते. गेल्या कधी दशकांत याबाबतची सजगता फारच कमी झाल्याचे दिसून येत आहे. यामुळे काव्य म्हणजे काय आणि काय म्हणजे काव्य नव्हे याबद्दल प्रचंड गोंधळाची स्तिथी मराठी भाषेच्या सांस्कृतिक पर्यावरणात निर्माण झालेली दिसून येते. प्राचीन काव्यशास्त्रात आचार्य कुंतक यांनी वक्रोक्ती आणि आचार्य आनंदवर्धन यांनी ध्वनी सिद्धांत मांडले. अर्थातच "रसात्मक वाक्य म्हणजे काव्य' ही व्याख्याही आपल्या हाताशी होतीच. ही परंपरा आपण अनेक योग्यायोग्य कारणांसाठी अक्षरशः टाकून दिली. हा मराठी भाषकांच्या हातून घडलेला "गुनाह-ए-अजीम' म्हणजे मोठ्ठा गुन्हा आहे. विसाव्या शतकातील आचार्य काणे, हार्वर्ड विद्यापीठातील संस्कृत विषयाचे प्रोफेसर डॅनियेल इंगॅल्स यांच्यामते तर आचार्य आनंदवर्धन हे काव्यशास्त्राचे किंवा पोएटिक्सचे जगातील सगळ्यात महत्त्वाचे भाष्यकार होते. तसेच आचार्य कुन्तक यांनी मांडलेला वक्रोक्तीचा सिद्धांत तर अनेक पाश्चात्य परंपरेतील महत्त्वाचे समीक्षक आणि सिद्धांतकार मांडताना दिसतात. उदाहरणार्थ सेमियॉटिक्स (चिन्हमीमांसा) चा महत्त्वाचा भाष्यकार, समीक्षक मायकेल रिफातेरी कवितेची व्याख्या करताना त्याच्या "सेमियॉटिक्स ऑफ पोएट्री' या ग्रंथाच्या सुरुवातीलाच असे म्हणतो की poetry expresses concepts and things by indirection. ही मांडणी आचार्य कुन्तकाच्या वक्रोक्ती सिद्धांताच्या जवळ जाणारी आहे. हे सिद्धांत वापरून एखादी रचना कविता आहे किंवा नाही किंवा ते उत्तम काव्य आहे किंवा नाही, हे तपासता येते. परंतु, यासाठी या सैद्धांतिक गोष्टींचे किमान माहितीच्या स्तरावरचे ज्ञान कवीला व रसिकाला दोघांनाही असायलाच हवे. या पार्श्वभूमिवर कविता वाचणाऱ्या रसिकाला काही मुलभूत स्वरुपाचे मानदंड किंवा भालचंद्र नेमाडे ज्यांना प्रमाणकं म्हणतात ती उपलब्ध करून देणे गरजेचे आहे, असे वाटते. ती खालीलप्रमाणे असू शकतील. 1) वाच्य अर्थाच्या पातळीवर न थांबणारी रचना कविता असते मग ती कर्ता, कर्म, क्रियापदाचे गद्य रचनेचे व्याकरणिक नियम पळून लिहिली गेली असली तरी. 2) ध्वनित किंवा व्यंजित अर्थ उपलब्ध करून देणारी रचना कविता असते. तो अर्थ कितीही स्पष्ट किंवा अस्पष्ट किंवा गूढ असला तरी. 3) आपला विषय व आशय वक्र पद्धतीने (indirection) सांगणारी रचना कविता असते. 4) हिंदीत वाईट कवितेचे लक्षण सांगण्यासाठी एक उत्तम शब्द आहे "सपाटबयानी'. (मराठीत याचा प्रतिशब्द सापडला नाही.) "सपाटबयानी' नसलेली रचना कविता असते. 5) तत्वज्ञान या ज्ञानशाखेतील तर्क या संज्ञेस पात्र होईल अशी अभिव्यक्ती नसलेली परंतु, एक विशिष्ट "काव्यतर्क' असलेली रचना कविता असते. शेवटी आणखी एक गोष्ट अधोरेखित केली पाहिजे ती ही की कविता हा एक रुपबंध असला तरी तो केवळ रुपनिष्ठ नसतो. कवितेच्या रुपनिष्ठ आकलनात संहितेत बाहेरून काहीही येत नाही, संहिता हीच अंतिम ठरते परंतु, कविता ही कला काही निर्वात पोकळीत निर्माण होत नाही. कवितेत वापरलेले शब्द, अलंकार, प्रतिमा, प्रतीकं, रुपकं, मिथकं, आदिबंध हे काहीही स्वयंभू नसतात. त्यांना काहीएक सांस्कृतिक, सामाजिक, राजकीय संदर्भ आणि परंपरा असतातच. अगदी निरर्थ भासणाऱ्या शब्दांनाही. म्हणून कवितेचा बोध होत असताना रसिकाने म्हणजेच "अप्रगल्भ आणि अप्रशिक्षित समीक्षकाने' त्या संहितेच्या मागे उभ्या असलेल्या मानवी इतिहासाचा आणि संस्कृतीचा संदर्भ ध्यानात घ्यायला हवा.'

बेश्ट !

July 11

Champra Deshpande commented on Ganesh Kanate's photo.

" पुण्याहून संगमनेरला जायला संध्याकाळी पाचला एशियाड आहे " -- हे वाक्य त्या माहितीपुरतेच मर्यादित असेल तर ती झाली सपाटबयानी, पण, हेच वाक्य कवितेत 'अधिकचे ' काही घेऊन येऊ शकते.

Rajendra Mantri's photo.
कमाल !

Champra Deshpande replied to Sharad Deshpande's comment.

Poetry
Enobles the heart and the eyes,
and unveils the meaning of all things
upon which the heart and the eyes dwell.
It discovers the secret rays of the universe,
and restores to us forgotten paradises.

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

धारदार आणि भेदक !

Champra Deshpande replied to Hemant Karnik's comment.

खरे तर माझीही गाडी या दातांजवळ अडली होती. नेमके काही कळत नव्हते. असू दे सध्या आहे तसे, या विचाराने ते rotten वालेच ठेवले. विचार चालूच होता. मग वाटले, रॉटन हा नुसताच एक बोलताना येणारा अधिक्षेपक शब्द असावा -- ' मेल्या ' किंवा ' रांडंच्या ' असा. हे काही करण्यापूर्वी सशाचे दात हा सर्चच देऊन पाहू या म्हटले. तर तिथे असे कळले की सशाचे दात कायम नखांसारखे वाढत असतात. ते घासून मापात राहण्यासाठी त्याला सतत खात राहावे लागते. ते दात जास्त वाढले तर तब्येतीचा प्रॉब्लेम होतो. हे सर्व लक्षात आल्यावर आता ' खादाड ' हा शब्द घेतलाय. आता तो नीट माहितियुक्तही झाला आणि अधिक्षेपकही. आणि मराठीतही अन्वर्थक. तुम्हा दोघांनाही धन्यवाद.

Champra Deshpande replied to Ashutosh Diwan's comment.

या कविता तुम्हाला समजा इंटेलिजंट शब्दसमुच्चय वाटल्या तर त्याला मी काय करू शकणार ? तुम्हाला नेमके काय म्हणायचे आहे, ते कळले नाही.

Champra Deshpande replied to Hemant Karnik's comment.

याच्या दसपट आवडलेलेही वाचनात येऊन गेलेले आहे -- आवडणे या एकाच कारणासाठी हे अनुवाद केलेले नाहीत.

Champra Deshpande commented on Vidyadhar Joshi's post.

बाकी सगळे चालू देत प्रयोग पण कुणी धोत्र्याचे बी गुणकारी आहे असे म्हणू लागला तर लगेच सावध हो -- ते बी विषारी असते !

Champra Deshpande replied to Shridhar Tilve's comment.

अर्थात मूल्यांमुळेच -- अनुभव, मटेरिअल वेगवेगळे असले तरी मूलभूत समस्यांचे आकलन सर्वांना प्रस्तुत असते -- ती आकलन-प्रक्रिया हेच मूल्य.

July 8

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

हे खोटे आहे. फार यादी करत न बसता, आजचीच काही नावे सांगायची झाली तर -- राजन खान, सतीश तांबे, श्रीधर तिळवे आणि चं. प्र. देशपांडे यांचे बरेच लेखन जागतिक म्हणावे, असे आहे. अनुवाद न होणे हा एक मोठा प्रश्न आहे. पण, जगण्यातल्या मूलभूत समस्या हाताळणे नक्कीच घडते आहे -- ते कोणत्या वाचकांपर्यंत पोचले वा पोचते, हा वेगळा प्रश्न आहे.

Rajeev Sane आहेत ना -- पण समस्या नीट जगूच देत नाहीत त्यामुळे, काहींना प्रश्न पडतात -- ज्यांना प्रश्न पडत नाहीत त्यांचा प्रश्नच नाही --

Champra Deshpande replied to Rajeev Sane's comment.

तेच तर चालू आहे -- संघर्ष, हिंसा, छळ, दुःख यांचे जगणे --

Champra Deshpande replied to Abhijeet Ranadive's comment.

सत्य हे बौद्धिक असते का, हाच तर प्रश्न आहे -- नीतिमूल्ये वगैरे नंतर -- रसेल म्हणतो, sin is geographical !

Champra Deshpande replied to Nisarg Deshmukh's comment.

थोडक्यात, सगळे तुकडेनवाझ आहेत आणि जगणे म्हणजे ज्याचात्याचा स्वभाव वा पिंड ! -- तेच तर चाललेय !

Champra Deshpande replied to Padmakar Brahme's comment.

दोन्ही समानार्थी नाही -- नेटवर अमूर्ततेबद्दल बरेच आहे -- वाचून पाहावे --

Champra Deshpande replied to Nisarg Deshmukh's comment.

छान ! सर्व बाजूंच्या योग्य प्रमाणातल्या संश्लेषणातून काही समजण्याची शक्यता आहे, असेच तुझे म्हणणे दिसतेय --

Champra Deshpande replied to Girish Patke's comment.

असला बौद्धिक विचका नसलेले --

Champra Deshpande replied to Balkrishna Kawathekar's comment.

त्या दृष्टीने जरूर वाचेन --

Champra Deshpande replied to Rajeev Sane's comment.

ते जगण्याचे आकलन असते -- समर्थनाची गरज नसलेले --

July 7

Champra Deshpande replied to Ratnakar Mahajan's comment.

कोणताही आदर्श माणसाच्या आचरणात नसतो -- हीच तर मूळ ॲब्सर्डिटी आहे ! पण, असो, थांबावे हेच बरे !

Champra Deshpande replied to Sharad Deshpande's comment.

नाही, तत्त्वज्ञानाची गुंतागुंतीची आकलनाची पद्धत मला अपेक्षित नाही -- त्या मार्गाने जायला प्रत्येकाला काही वर्षे लागतील आणि तरीही गोंधळ तसाच राहील ! ' तर्का नाही ठाव । येथे रिघावया वाव ।। ' असे तुकारामाने म्हणणे -- हा मार्ग !

Champra Deshpande replied to Ratnakar Mahajan's comment.

ते ठीक -- ' मी लौकरच अहिंसक होईन ! ' टाईप !

Champra Deshpande replied to Sharad Deshpande's comment.

' तार्किक मर्यादा ओलांडण्याचे सामर्थ्य ' इकडेच तर लक्ष वेधायचेय !

Champra Deshpande replied to Abhijeet Ranadive's comment.

म्हणजे, समान सत्य असे काही नसते ! (मग, कसला विवेक ?)

Champra Deshpande replied to Ratnakar Mahajan's comment.

असा एकही माणूस नसतो, हे सत्य आहे -- प्रत्येक माणूस आपापल्या प्रोग्रामिंगने जगत असतो --

Champra Deshpande replied to Yusuf Shaikh's comment.

अतार्किकतेचा भाग सामावला की तार्किकता बोंबलणार हो !

Champra Deshpande commented on his own post.

अहो, मग, बुद्धिप्रामाण्यवाद, विवेक, तार्किकता, वैज्ञानिक दृष्टिकोण यांचे काय लोणचे घालायचे का काय ? -- या प्रश्नावर आता बुद्धी चालवावी लागेल !

July 6

Champra Deshpande commented on Datta Patil's photo.
अति-सुंदर !

Champra Deshpande replied to Girish Patke's comment.

मलाही खात्री होती -- असेच काही असणार --

Champra Deshpande replied to समीर दळवी's comment.

धन्यवाद !

Champra Deshpande replied to Girish Patke's comment.

अरुणकडून असे जाणीवपूर्वक होईल, असे मला वाटत नाही -- तो स्वतः एक चांगला कवी म्हणून लोकांना माहीत आहे. तरीही, असे कसे झाले हे अरुणनेच सांगावे, म्हणजे झाले --

Champra Deshpande replied to Anil Shende's comment.

Anil Shende मी स्वतःच त्याला विचारणार आहे --

Champra Deshpande replied to Anil Shende's comment.

Anil Shende मला वाटते, कवितेखाली मी नाव लिहीत नसल्याने ही काही चूक झाली असावी -- तो लोकप्रिय कवी आहे -- असे काही करायची त्याला गरज नाही -- पाहू -- कळेल --

Champra Deshpande replied to Anil Shende's comment.

धन्य ! माझा जुना मित्र आहे तो !

Champra Deshpande replied to Anil Shende's comment.

एखाद्या मताचा प्रचार करायला लिहिलेली ही कविता नाही --

Champra Deshpande replied to Anil Shende's comment.

कोण आहेत हे सज्जन ?

Champra Deshpande replied to Vasant Dahake's comment.

Vasant Dahake होय सर --

July 5

Champra Deshpande replied to Vasant Dahake's comment.

या कवितेतले प्रश्न जर दखलपात्र असतील तर कविता लिहिण्याचे काही कारण यांबाहेर तर नसेल -- असे सुचवायचे आहे --

Champra Deshpande commented on Satish Tambe's post.

धन्यवाद Satish Tambe !

Champra Deshpande commented on Pradnya Daya Pawar's post.

आता सर्वजण उत्तम आहात, हे वाचून छान वाटले ! शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Anjali Kedar Karanjkar's post.

मी जर कधी एखादी भाजी वा आमटी केली तर दिवसभर तिची स्तुती करत राहणे हे सगळ्यांना कंपल्सरी असते ! अर्थात ही शिस्त पाळावी अशी माझ्या हाताला चवही आहे म्हणा !

Champra Deshpande replied to Mahesh Ramakrishna Phadke's comment.

अशी आव्हाने पेलणारे आहेत आपल्यांत ! ग्रेट !

July 2

Champra Deshpande replied to Manoj Pathak's comment.

इथे करा संपर्क --
९८२२५९७४७९.

Champra Deshpande replied to Hemant Karnik's comment.

होय -- मान्यच !

Champra Deshpande replied to Manoj Pathak's comment.

मी लौकरच इथे दोन फोन नंबर्स देईन -- पुस्तकासाठी त्यांच्याशी संपर्क साधायचा.

Ruffles Publication Services
rufflespublication.weebly.com
मुग्धा तुंगारे, रफल्स पब्लिकेशन सर्व्हिस, २, अलंकापुरीश्री हौ सो, ३५ रामबाग कॉलनी, पौड रोड, पुणे -- ४११०३८.

www.rufflespublication.com

rofflespublicationservice@gmail.com

Champra Deshpande replied to Rahul Jagtap's comment.

होय -- प्रकाशकाचे नाव दिले आहे --

Champra Deshpande commented on Prabhakar Bhatlekar's post.

पाटणकर सरांच्या पत्नीही शिक्षिका हित्या -- आम्हाला शिकवायला होत्या -- विषय कोणता ते आठवत नाही --

Champra Deshpande commented on his own post.

रेकॉर्डेड कार्यक्रम पाहताना कळतेय -- ते दोन परम आदरणीय संगीतप्रवासी म्हणजे -- शंकर महादेवन आणि उस्ताद जाकीर हुसेन !

June 2020
June 30

Swati Jarande Vishakha Bhoite's photo.
तिला आणि तुम्हा सर्व कुटुंबियांना खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande replied to Meghana Vaidya's comment.

Meghana Vaidya मीच थोडी गंमत केली ! आणि गैरसमज कसला -- माणसाला ' गुणवान ' तर निर्मात्यानेच बनवलेय !

Champra Deshpande commented on Arun Mhatre's post.

लक्ष्मी, नयना, अरे वा, अर्जुनही आहे, वा, भीमही आणि विशेष म्हणजे धर्म सरही आलेत ! आपण एक दोन मिनिटे बघू आणि सुरू करू --

Champra Deshpande replied to Meghana Vaidya's comment.

मी चेहरे फारसे बघत नव्हतो -- आता मात्र तिकडे माझे लक्ष वेधून देण्यात आलेले आहे ! कितीही जबाबदारी असो, हे काम आवडेलसे वाटतेय !

कविता आता कॉपीपेस्ट केली आहे खाली --

मी दिलेली लिंक ओपन होत नसल्याने ती कविता कॉपीपेस्ट करतोय --

मी ग्रेट आहे
आणि मराठी लोक मला
इन्फेरियर कॉम्प्लेक्स देऊ पाहतात

मराठी संस्कृतीत आंब्याच्या झाडानं
स्वतःला आंब्याचं झाड म्हंटलेलं चालत नाही
असं म्हणण्याला ते उद्दामपणा म्हणतात

त्याऐवजी ते
ते तू स्वतःला करवंद म्हण म्हणतात
म्हणजे मग आम्ही तुला आंबा म्हणू
आणि तू कसा आंबा आहेस ते पटवून देऊ म्हणतात

म्हणजे लग्नाला ब्राम्हण लागतो ना
तसं आहे सगळं

म्हणजे जुगणार कोण
आणि देवाकडून सँक्शन कोण करून आणणार

मराठीत नम्रतेचा अर्थ स्वतःविषयी खोटं बोलणं
असा असतो

आणि तू जाणतेस
माझा दुधाला दूध आणि पाण्याला पाणी म्हणण्याचा स्वभाव

मित्रांनो
मी आहेच ग्रेट
आता बोला

प्रिये
तू घाबरून जाऊ नकोस
तुझ्यासाठी मी गुलाबच आणेन
किंवा माळायला अबोलीचा गजरा

तुझ्यापुढं काई मी ग्रेटबीट म्हणणार नाही स्वतःला
ग्रेटचा सेक्सशी संबंध काय ?

तर मित्रांनो
मी ग्रेट आहे
प्रिये
माझा स्टॅमिना चांगला आहे
श्रीधर तिळवे - नाईक
(चॅनल : लव , सेक्स एण्ड एलसेट्रा ह्या काव्यफाईलीतून)

Champra Deshpande replied to Deepali Kulkarni's comment.

एक दुरुस्ती -- घोडा अडीच घरे --

Champra Deshpande commented on Shyam Dixit's photo.

Shyam Dixit's photo.
तुम्हा सर्वांना खूप शुभेच्छा !

Shridhar Tilve धन्यवाद !

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

. > चं प्र देशपांडेची कवितालेखन पद्धत हीच मुळात वेगळी आहे मी चुकत नसेन तर ते कविता लेखन करायला बसतात असं त्यांनी म्हंटलं आहे < -- एवढ्यापुरतेच बोलतो. मी कविता करायला वा रचायला बसत नाही. कवितेला काही निमित्त दिसते आणि मी लिहू लागतो -- प्रत्येक ओळ मला नवीच असते. सामान्यतः कविता एका वेळी लिहून पूर्ण होते. पुन्हा वाचताना एखादा शब्द कमीजास्त केला जाऊ शकतो. पण, लिहून झालेले जवळजवळ अंतिमच असते. मी मुद्दाम भावनाशीलता टाळायचा प्रयत्न करत नाही. व्यक्तिगत भावभावना व्यक्त करण्यात मला फारसे स्वारस्यच नाहीय. कवितांची निमित्ते वेगवेगळी असतात -- जगण्यातले (जे असेल ते) आकलन हा आशय एकच असतो.

Champra Deshpande commented on Deepali Kulkarni's photo.

(बौद्धिक – एकरेषीय) अर्थहीन कविता किंवा अ-कविता ही माझी १७ जूनची पोस्ट काही कवींनी मनसोक्त, अनिर्बंध, फ्री कविता लिहिण्यास उद्युक्त व्हावे यासाठी होती. तिथे त्या वेळी काहींनी त्यांच्या जुन्या-नव्या कविता दिल्याही होत्या. दीपाली कुलकर्णी यांनी मात्र दीर्घ लेखन केले होते, पण ते पूर्ण नव्हते. आता त्यांनी फायनल करून इथे दिलेली कविता पाहून थक्क झालो. त्या निरर्थक कवितेच्या पोस्टला हे दांडगेच फळ आले म्हणायचे !

अ-कविता म्हणजे कांदेबटाटेलिंबे इतस्ततः टाकणे नव्हे. त्या कवितेलाही कवीच्या आकलनाची एक आंतरिक सलगता असते आणि जाणीव-नेणीव यांच्या एकत्रित कृतीमुळे येणारा एक भरघोसपणा असतो आणि अनेकार्थताही असते. अशी कविता, कविता म्हणून समजल्या जाणाऱ्या रूढ प्रकाराची काही वैशिष्ट्ये नाकारते, अभिव्यक्तीचे खुले स्वातंत्र्य घेते आणि बौद्धिक अनाकलनीयतेच्या क्षेत्रातच मुख्यतः आपला ऐवज मांडते.

दीपाली कुलकर्णी यांची कविता एका बाजूला अ-कवितेचे सर्व स्वातंत्र्य घेते पण त्याचबरोबर सांगीतिक लयीचा बाजही अवलंबते. त्यांनी यापूर्वी फारसे काही लिहिलेले नाही, हे पाहता, ही कविता म्हणजे एक चांगला अपघात म्हणावा इतकी जोरकस आहे. याचा अर्थ, अशा प्रकारचा अनिर्बंध आशय त्यांच्या मनात घोळतच असावा, त्याला हा एक योग्य मार्ग सापडला, असे दिसते. ओसंडत्या तुफान गतीची ही कविता मराठीत नक्कीच एक वैशिष्ट्यपूर्ण कविता ठरावी. त्यातही, एखाद्या स्त्री-कवीने असे काही लेखन केल्याची फारशी उदाहरणे नाहीत, हाही एक (महत्त्वाचा नसलेला असा) मुद्दा आहेच.

या कवितेसाठी दीपाली कुलकर्णी यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन ! त्यांच्याकडून आणखीही असेच उत्तम लेखन घडत राहो, हीच सदिच्छा !

Champra Deshpande commented on K Anuradha's post.

असे सहज मुक्तामाला पोचता आले पाहिजे !

Champra Deshpande commented on Girish Patke's post.

Girish Patke's photo.
मित्रप्रेम आणि अभिनयाच्या मूल्यात्मकतेचे पुरेपूर माप !

Champra Deshpande commented on Anuya Nagvekar's photo.

निव्वळ कमाल वाटते !

June 24

Champra Deshpande replied to Chandrashekhar Paranjape's comment.

एखाद्याची मनःस्थिती अशी व्हावी, अशीच ही समस्या आहे --

Champra Deshpande commented on Prabhakar Bhatlekar's photo.

'Jabbar 78'
वा !

Champra Deshpande replied to Suresh Kulkarni's comment.

मी ते वाचलेले नाही -- थोडक्यात त्याचा गोषवारा देऊ शकाल का ?

Champra Deshpande commented on Adv Vrushali Dusane's post.

Adv Vrushali Dusane's photo.
वा ! आनंद वाटला ! अभिनंदन आणि शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Anil Sadolikar's photo.

Champra Deshpande's photo.
दहा काही नाही जमणार, पण, माझा नंबर वन आवडता चित्रपट, झेकोस्लोवाकिया चा ' द फनी ओल्ड मॅन ' याचा एक फोटो सापडला, तो देतोय. या चित्रपटाची कण न कण कथा मी चिंत्र्यंना सांगितली होती. त्यांनाही ते इतके आवडले की ' कल्पना एका झेक चित्रपटावरून ' असे लिहून त्यांनी ' अज्ञात कबुतरे ' या नावाची एक लघुकादंबरी लिहिली !

Champra Deshpande commented on Pranav Sakhadéo's post.

सर्जकतेची समस्या !

June 22

Champra Deshpande commented on Abhiram Bhadkamkar's photo.

'आज गॅलिलिओ यांचा स्मृतिदिन... माझ्या 'इन्शाअल्लाह' कादंबरीची अर्पणपत्रिका...'
होय.

June 21
Champra Deshpande replied to Ramchandra Kadam's comment.

मला अत्यंत आदर असलेले असे तुम्ही मराठीतले एक मौल्यवान कवी आहात ! तुमची दाद महत्त्वाचीच ! जगबुडी तर काही झालेली नाही -- तुमचा एक तरी कवितासंग्रह असलाच पाहिजे मराठीत, ही ' विच्छा आमची पुरी करा ! '

Champra Deshpande commented on Swapna Pataskar's photo.

तुम्ही दोघांनी केलेले आदरातिथ्य लक्षात आहे -- असेच काही बोलणे शक्य आहे -- तुझ्या शब्दांतून तुझ्या मनःस्थितीची तीव्रता येते लक्षात -- तुम्ही सगळे संभाळून राहा --

Champra Deshpande commented on Hari Narke's post.

Hari Narke's photo.

'"तू माझा सांगाती" या संत तुकाराम व आवली उर्फ जिजाई यांच्या जीवनावरील गाजलेल्या मराठी मालिकेच्या सेटवर प्रमितीची ही पहिलीच भुमिका खूप वाखाणली गेली.'
तुम्हा सर्वांना शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's photo.

हेमकिरण पत्की'
छान लिहिले आहे.

Champra Deshpande commented on Varshha Mahajan's post.

पण ती जगबुडीत वाहून जाणार !

Champra Deshpande commented on Sanjay Bhaskar Joshi's post.

मागच्या जगबुडीला मला खूप शुभेच्छा आल्या होत्या -- आता मीच फारसा प्रभावी राहिलो नसल्याने मी आनंदाने बुडावे, असे कुणाला वाटत नसावे !

Champra Deshpande commented on Anuya Nagvekar's photo.

फारच छान !

Mohini Pitke's photo.
खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Alaka Yeravadekar's photo.

'Hampi; watercolors'
कमाल !

Champra Deshpande commented on Suhas Bhole's photo.

खूप खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Sunetra Marathe's post.

आणि दर अर्ध्या तासाने अंधार-उजेड करून दाखवणारे तेजस्वी शहर !

June 19

Champra Deshpande replied to Ramesh Aundhkar's comment.

Prabhakar Bhatlekar उत्तम ! ते आम्हालाही होते !

Champra Deshpande commented on Prabhakar Bhatlekar's post.

मीही ५ वी ते ९ वी पार्ले टिळक वाला आहे !

June 18

Champra Deshpande replied to Vidyadhar Malegaonkar's comment.

अमान्य -- कोणत्या तरी अस्मितावाल्यालाच फक्त मन असते ?

Champra Deshpande commented on Anant Ghotgalkar's note.

दिलीपची आठवण तंतोतंत जागी झाली ! आणि ' आपदा भोगी नाना ' बरोबरची भारुडे !

Champra Deshpande replied to Vasant Kelkar's comment.

तेही घडू शकेल --विज्ञान घडवेल --

Champra Deshpande replied to Anil Shende's comment.

हल्ली काव्य-इनो निघालाय --

June 17

Champra Deshpande commented on Nandini Atmasiddha's post.

माहितिपूर्ण सविस्तर चांगला लेख.

Champra Deshpande commented on Premanand Gajvee's video.

खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Milind Padki's post.

जनतेसाठी ज्ञानसाठा खुला केल्याबद्दल धन्यवाद !

Champra Deshpande replied to Mahendra Dongre's comment.

गुड ! लिखते रहो !

Champra Deshpande commented on Bhatulal Bagul's video.

अरे, छान ! या कवितेवरचे प्रेम आणि ती अधिकांपर्यंत पोचवण्याची तळमळ आहे तुझ्या वाचनात ! माझ्या लेखनाचा तर तू चाहता आहेसच ! या एकूण प्रेमळ कृतीबद्दल मनापासून धन्यवाद !

Champra Deshpande replied to Neelambari Kulkarni's comment.

करून तर पाहा -- मनाला खुले सोडता येण्यात एक वेगळीच सर्जकता आहे !

Champra Deshpande commented on Kuber Gujar's photo.
वा ! खूप शुभेच्छा आणि सुप्रभात !

Champra Deshpande replied to Deepali Kulkarni's comment.

Mukesh Padhya होय, खरे आहे.

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

तुम्हाला सॅल्यूट तरी कितीदा मारणार ? यापुढे फक्त लाईक देण्यात येतील !

Champra Deshpande replied to Deepali Kulkarni's comment.

मस्तच ! भाषेचे प्रवाह असे खुले होणे खूपच गंभीर, विनोदी आणि समज वाढवणारे !

Champra Deshpande commented on Sureshkumar Vairalkar's photo.
खूप खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on his own post.

न-कवितेला कुणी नगण्य समजू नये. तीही जगण्याचे भान वाढवणारी महत्त्वाची कविता असते. एकरेषीय विचारप्रक्रियेतून ती बाहेर पडत असल्याने तिला एक वेगळाच ताजेपणा असतो आणि तिचा आवाकाही वाढलेला असतो. भाषेचे अकल्पित नवे आयाम ही कविता खुले करते. अनेकांनी अशी कविता लिहीत राहावे, असे मी सुचवू इच्छितो.

बहुतेकदा जाणिवेच्या नियंत्रणात होते कवितालेखन -- नेणीवेलाही मोकळा वाव देण्याचा हा प्रकार आहे --

Champra Deshpande replied to Deepali Kulkarni's comment.

Deepali Kulkarni आदरणीय दीपालीबाई, अप्रतिम ! यापुढे मात्र अत्युत्तम असे दोनदा म्हणावे लागेल !
Champra Deshpande replied to Deepali Kulkarni's comment.
Deepali Kulkarni आता एक्सरसाईज नाही -- कविताच -- नेटवर anti poetry असा एक प्रकार आहे -- जरूर पाहावा --

Champra Deshpande replied to Anuya Ahire's comment.

स्वतःला सुचेल तसे लिहा -- बिनधास्त --

Champra Deshpande replied to Deepali Kulkarni's comment.

Deepali Kulkarni उत्तम लिहाल -- जरूर लिखो --

Champra Deshpande replied to Deepali Kulkarni's comment.

Deepali Kulkarni कविता लिहिण्यासाठी मन खुले करायला हवे -- मला हे खूप आवडले -- अशा बिनधास्त लिहा कविता --

Champra Deshpande replied to Shridhar Tilve's comment.

खरे तर असा एक संग्रहच निघायला हवा -- क्रांती घडेल --

Champra Deshpande replied to Swapnil Chavhan's comment.

अरे, व्हेरी गुड !

Champra Deshpande replied to Chandramohan Kulkarni's comment.

नाट्यशिबिरात नाट्यखेळ घेतात ना, तसा हा कविताखेळ --

Champra Deshpande replied to Pratibha Tembe's comment.

हाच तर डाव टाकलाय -- कोण कोण बळी पडायला तयार होतात, ते पाहू --

June 16

Champra Deshpande replied to Rajeev Sane's comment.

किंवा ' कलेवराच्या टाळूवरचे लोणी ' !

Champra Deshpande commented on Neelambari Kulkarni's photo.

एस. डी. इनामदार यांचे ' माध्यम ' नावाचे एक पुस्तक आहे. त्यात, ' ब्रांकुशीचे पक्षी ' हा एक सविस्तर लेख आहे. त्या लेखात त्यांनी रेग्यांच्या या कवितेवर सविस्तर लिहिले आहे. एक वेगळा प्रकार म्हणून जमल्यास पाहावे --

Champra Deshpande commented on Ramesh Aundhkar's post.

कारणे काही दिलीयत का ? सर्वांनाच नीट कळणे बरे होईल --

Prashant Ratnaparkhi ही कविता, मन असणे हाच निर्लज्जपणा, इथपर्यंत जाते -- हा क्लू मी इथे चर्चेत दिला आहे -- तरीही समजत नसेल तर रामराम !

Champra Deshpande replied to Rajeev Sane's comment.

' आम्ही तेच करतोय ' असे सगळेच म्हणत असतात ! मग उरतात फक्त मतमतांतरे !

Champra Deshpande replied to Kamlesh Soman's comment.

धन्यवाद, सर !

Prashant Ratnaparkhi रसिकांच्या अपेक्षा लक्षात घेऊन सर्जक लेखन होत नसते -- या प्राथमिक मुद्यापासून चर्चा करावी लागेल -- भेटू कधीतरी -- सध्या बाय !

Prashant Ratnaparkhi कवीने काय करावे, चित्रकाराने काय करावे हे इतरांनी सांगू नये -- वाटल्यास ' दुर्बोध ' म्हणून सोडून द्यावे --

Champra Deshpande replied to Nisarg Deshmukh's comment.

' व्यवस्था ' कशी सर्वांनाच भ्रष्ट करते हे छान मांडलेस !

June 14

Champra Deshpande commented on Rajeev Sane's post.

अति-महत्त्वाची अत्युत्तम पोस्ट ! शेयर करतोय !

Champra Deshpande commented on Ratnakar Mahajan's post.

बघा सर ! या जगात मी तुम्हाला एक महिन्याने सीनियर आहे, तरीही, तुमचा एवढा गाजावाजा आणि माझा काहीच नाही !

June 13

Rajendra Mantri's photo.
तुम्हाला उपोद्घात म्हणायचेय की उपसंहार ?

Champra Deshpande commented on Jui Kulkarni's photo.

पहिल्या घासाबरोबर जर ही चटाणी खाल्ली तर पुढचा घास खायचे विसरूनच जाईल माणूस -- नुसता पाणी पीत राहील !

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

तुमच्या कवितेचा संबंध तडक वाचकांशी आहे, ते घडत राहीलच -- तरीही, या कविता समजून त्यांवर लिहू शकणारा एखादा तरी समीक्षक मराठीत निर्माण होवो, हीच मराठीला शुभेच्छा !

June 12

Champra Deshpande replied to Ashutosh Diwan's comment.

तुमचे ठीक -- मला अमान्य.

Champra Deshpande commented on Girish Patke's post.

ऐकले -- काही मुद्दे जरा अधिक स्पष्ट व्हावेत, असे वाटले -- पण, अर्थातच महत्त्वाचे --

Champra Deshpande commented on Sanjay Bhaskar Joshi's post.

साडेसत्त्याण्णऊ लाख होतील -- कोटी अवघड आहे --

Sulbha Sawmitra's photo.
खूप शुभेच्छा !

Rajendra Mantri's photo.
प्रवासाला निघावे, असे वाटण्यासारखे --

June 10

Champra Deshpande commented on Rajeev Sane's post.

समग्र.

Champra Deshpande replied to Pawan Khebudkar's comment.

अरे, दिलखुलास ! आपल्या विजय कारेकरचा मुलगा ! तो एक छोटे चित्रपट मासिक काढायचा. त्याच्या एका अंकात त्याने माझी मुलाखत घेतली होती !

Champra Deshpande commented on Satish Tambe's post.

धन्यवाद ! पेसोआची ही कविता इथे देतानाच लक्षात आले की अरे, १३ जून हा तर त्याचा जन्मदिन आहे ! या असल्या माणसाच्या जन्मदिनाचे काय असणार विशेषत्व, हेही लक्षात आले ! पण, म्हटले, आता एक करावे, हे तीनचार दिवस पेसोआमय करावे -- रोज इथे थोडा तरी पेसोआ द्यावा ! मग, तसे सुरू केलेय. १३ ला त्याची एक जगविख्यात कविता इथे देईन ! माझा अत्यंत आवडता कवी फ्रेंडसपर्यंत पोचवल्याचे तेवढेच पुण्य !

Champra Deshpande commented on Sagar Talashikar's photo.

धक्कादायक !

Champra Deshpande commented on Pranav Sakhadéo's photo.

www.rohanprakashan.com'
वा ! शुभेच्छा !

Champra Deshpande replied to नंदिनी देशमुख's comment.

होय -- मी इंग्रजीतून केलाय -- इंग्रजी अनुवाद रिचर्ड झेनिथ यांचा --

Champra Deshpande replied to Neeteen Vaidya's comment.

तागुस नावाची नदी आहे --

Champra Deshpande commented on Swapnil Chavhan's post.

' तमाशा ' सिनेमात रणबीर कपूरने एका गाण्यात देव आनंदची अत्युत्तम नक्कल केलेली आहे !

June 9

Champra Deshpande replied to Priya Jamkar's comment.

होय --

Champra Deshpande commented on Prakash Bal Joshi's photo.

'Today is my mother’s birthday'
खूप शुभेच्छा !

June 8

Champra Deshpande commented on Prabhakar Bhatlekar's post.

प्रेमाचे प्रकार दोन -- एक, आसक्तीचे प्रेम आणि दुसरे वैश्विक प्रेम. वैश्विक प्रेम हे बहुसंख्य माणसांच्या जगण्यात नसते. त्यामुळे, आसक्तीचेच उदात्तीकरण होत राहते. खरे तर, उदात्तीकरणाची गरज नसते.

Champra Deshpande replied to Girish Patke's comment.

' कविता ' च लोकांपर्यंत पोचली याची खात्री कधीच कोणताही कवी देऊ शकणार नाही -- पण, बरीच वाचली जाणे हे चांगलेच आहे --

Waman Kendre's photo.
खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Rahul Bansode's post.

' चांगला नवरा ' असे काही नसतेच, हे कळायलाच १०० जन्म लागणार आहेत !

June 3

Champra Deshpande commented on सुवर्ण मेघ's post.

आयुर्वेदाचार्य आत्माराम वामन दातार ना ? ग्रेट ! ते एक दिवस आमच्याकडे राहिले होते !

Champra Deshpande commented on Sanjay Haldikar's post.

शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Santosh Vaze's post.

हे मसाला नावाचा मसाला काढण्यासारखे आहे -- दुसरे नाव नाही सुचले ?

June 2

Champra Deshpande commented on Padmanabh Pathak's post.

श्री आशीर्वाद मराठे | पत्र लेखन स्पर्धा, २०२०
youtube.com
उत्तम लेखन -- उत्तम वाचन ! काळाचा महिमा चांगला आला आहे !

Champra Deshpande replied to Ashwini Shingre-Deshpande's comment.

ही कविता नीट वाचली जात नाहीय -- मन असणे हाच निर्लज्जपणा इथपर्यंत जातेय ते --

Champra Deshpande replied to Prashant Ratnaparkhi's comment.

अशा शेकडो गोष्टी ऍड केलेल्या नाहीत -- त्या समजून घ्यायच्या --

Champra Deshpande replied to Abhijit Sahasrabudhe Moshaj's comment.

एक सरळमार्गी गद्य मजकूर म्हणून ही कविता वाचली तर तुम्ही म्हणताय ते प्रश्न येणारच --

June 1

Champra Deshpande replied to Pramod Kale's comment.

ही कविता माझ्यासह सर्व जिवंत माणसांसाठी आहे -- कविता नव्हे, जे काय असेल ते --

Champra Deshpande replied to Keshav Kale's comment.

खरे आहे -- स्वतःसकट सगळे --

Champra Deshpande replied to Shodhan Bhave's comment.

तुम्ही कविता नीट वाचलेली नाही --

Champra Deshpande replied to Anand Jadhav's comment.

जरूर --

Champra Deshpande replied to Mukesh Padhya's comment.

ही अमुक विचारसरणीची कविता नाहीय -- पण असो --

Champra Deshpande replied to Premanand Gajvee's comment.

Nisarg Deshmukh अगदी खरे आहे --

Champra Deshpande replied to Yusuf Shaikh's comment.

मी स्वतःही एक कवी आहे (असे समजतोच ना) -- मन असणे हाच निर्लज्जपणा, असे झाले आहे आपले --

Champra Deshpande replied to Arvind Kulkarni's comment.

ही कविता सगळ्यांसाठी आहे --

Champra Deshpande replied to Premanand Gajvee's comment.

हे तेवढ्यापुरते नाही -- मन असणे हाच निर्लज्जपणा -- इथे पोचतेय ते -- सुखाची हाव आणि दुःखाची भीतीच नाही, असा कोण आहे ?

Champra Deshpande replied to Mukesh Padhya's comment.

कवितेचा शेवट पुन्हा वाचा -- मन असणे हाच निर्लज्जपणा !

Champra Deshpande replied to Rajiv Mohite's comment.

जरूर --

Champra Deshpande replied to Prabhakar Bhatlekar's comment.

माणसानेच त्याच्याच मानसिक कृतींनी निर्माण केलेल्या आंतरविरोधी जगण्याचे चित्र --

Champra Deshpande replied to his own comment.

होय तर ! -- थोडी गंमत --

Champra Deshpande commented on Meghana Vaidya's post.

हे सगळे कोरोनासाठी झाले -- पावसासाठी छत्रीही लागेल --

May 31

May 2020
May 31

Champra Deshpande commented on Girish Patke's photo.
वा ! आनंद वाटला ! तू तुझे काम पूर्ण कुवतीनेच करत असतोस ! तुझे मनःपूर्वक अभिनंदन आणि पुढील कामासाठी शुभेच्छा !

Champra Deshpande replied to Sandeep Godbole's comment.

Sandeep Godbole कंडिशनिंगशिवाय काही नसते आणि बुद्ध व तुकाराम यांचे ज्ञान हेही कंडिशनिंगच होते, असे तुम्ही म्हणताय ! इथे आपल्यांतली चर्चा संपते -- कुणी काही पटवून देणे नव्हे -- हे सगळे बोलले जाणे -- हाच हेतू -- ते झाले ! आता जो तो घेईल समजून ! जय हिंद !

May 30

Champra Deshpande replied to Sandeep Godbole's comment.

कंडिशनिंगचे जगण्यात माणूस दुःखी होतो -- बुद्ध म्हणाला की दुःखमुक्ती शक्य आहे, 'भेदा ' मुळे मानवी जगण्याची वाट लागते -- तुकाराम म्हणाला की भेदाबाहेर पडणे शक्य आहे -- हे त्या दोघांचे कंडिशनिंगच होते का ? मग काय, कंडिशनिंगचे दर्जे ठरवायचे का ? कुणी, कशाच्या आधारावर ?

Champra Deshpande commented on Swapnil Chavhan's post.

परफेक्ट !

Champra Deshpande replied to Sandeep Godbole's comment.

Sandeep Godbole म्हणजे तुकारामाला वा बुद्धाला झालेले ज्ञान हेही कंडिशनिंगच होते तर !

Champra Deshpande replied to Sandeep Godbole's comment.

Sandeep Godbole हे सगळे कंडिशनिंगमुळे घडते, असे म्हणताय का तुम्ही ?

Champra Deshpande replied to Sandeep Godbole's comment.

Sandeep Godbole कंडिशनिंगमुळे माणसाचे अलगीकरण होते. तो आत्मकेंद्री होतो. यात ' समता ' या मूल्याची वाटच लागणार ! तुकाराम म्हणतो, " अहंकार तो नासा भेद " म्हणजे त्या अलगीकरणातून बाहेर या आणि भेद नष्ट करा -- भेद असेपर्यंत कुठली समता ? मग, तुकाराम काहीतरी अशक्य, स्वप्नातले बरळतो आहे का ? रसायने सहा असोत की आणखी शोध लागून पन्नास होवोत -- कंडिशनिंग हे घातक, हिंसकच राहणार. त्यात अद्भुत काही नाही. माणसामाणसातली नाती खलास होणे, हिंसकता, पर्यावरणनाश हे सर्व कंडिशनिंगच्या जगण्याचेच परिणाम आहेत. तशा ' भेदा ' त मूल्य, सर्जकता हे असूच नाही शकत.

Champra Deshpande replied to Sandeep Godbole's comment.

एकदा कारण-परिणाम ही साखळी आणि कंडिशनिंगचेच फक्त जगणे, ही चौकट फिट झाली की ' अद्भुत ' वगैरे शब्दांना अर्थ राहात नाही. या चौकटीत मूल्यात्मकता कशी असते ते सांगा. या चौकटीबाहेर काही घडतच नसेल तर कला तरी 'सर्जक ' कुठली असणार ? एकूण जगण्यातही ' सर्जकता ' हा विषयच संपणार. सगळे असेच, याच चौकटीत असणार हे मान्य करणे या अर्थी सगळेच समर्थनीय ! नो मूल्यात्मकता ! कलेचे कार्यच नाकारणे !

Champra Deshpande replied to Sandeep Godbole's comment.

कंडिशनिंगशिवाय काहीही नाही, हे सत्य आहे, असे तुम्ही म्हणताय. हा एक प्रकारचा नियतिवादच आहे. माणसाचे स्वातंत्र्य पूर्ण नाकारणे आहे. आपापल्या कंडिशनिंगमधून क्रियाप्रतिक्रिया देतच माणूस जगतो, असे म्हटले तर हिटलरला फॅसिस्ट म्हणण्यात अर्थ राहात नाही आणि पुरोगाम्याने पुरोगामी म्हणून मिरवण्यातही अर्थ राहात नाही. सगळेच ' शास्त्रीय ' आणि समर्थनीय ठरते. मूल्यात्मकतेचा संबंधच संपतो. कला, संस्कृती वगैरे गोष्टी फिजूल ठरतात.

Champra Deshpande replied to Sandeep Godbole's comment.

असे असेल तर आपापल्या कंडिशनिंगशिवाय काहीच असू नाही शकत माणसाच्या जगण्यात -- असा सारांश निघतो ! असल्या कल्पनेची कलाच काय, सगळे जगणेच रटाळ होणार यात शंकाच नाही.

Champra Deshpande commented on Prakash Newaskar's photo.

एक रिच कलाकृती !

Champra Deshpande commented on Girish Patke's photo.

स्मृतीस अभिवादन !

Champra Deshpande commented on Sanjay Bhaskar Joshi's photo.

गेल्या आठवड्यातही एकदा रविवार आला होता तेव्हा मात्र सत्ताधारी मूक होते, अशी टीका होतेय --

May 29

Champra Deshpande replied to Gautam Ainapure's comment.

पण कलेला आणि कलावंताला आधी मध्यवर्ती विचारव्यूह असाहला हवा, ही अपेक्षाच, खूप ग्रेट म्हटल्या गेलेल्या आणि आता दंतकथा झालेल्या कलाकृतींनाही अन्यायकारक ठरेल, असे वाटते.

Champra Deshpande replied to Gautam Ainapure's comment.

ना माझे कोणते तत्त्वज्ञान आहे ना एखादी मध्यवर्ती कल्पना -- असे गायतोंडे स्वतःच म्हणाले आहेत -- आणि तुमचा तर सेंट्रल आयडियाचा आग्रह आहे ! मग तुम्ही गायतोंड्यांना नाकारून टाकणे -- हाच मार्ग तुम्हाला उरतो !

Champra Deshpande replied to Gautam Ainapure's comment.

आणि मराठीत आपल्या लिपीत लिहा ना, प्लीज --

Champra Deshpande replied to Gautam Ainapure's comment.

या कविता आहेत -- शेरेबाजी नाही -- माझ्या मर्यादा आधीच सांगितलेल्या आहेत -- त्यामुळे, तुमच्या कॉमेंटला मी फक्त ' सॉरी ' म्हणू शकतो -- या आधी मी अमूर्त कवितेवर इथे लिहिले होते, ते तुम्ही वाचले असावे --

Champra Deshpande replied to Shriniwas Narwekar's comment.

तुम्हाला आणि विद्यार्थिविद्यार्थिनींना खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande replied to Prasanna Ghaisas's comment.

Ramesh Aundhkar चंद्रकांत प्रभाकर च्या ऐवजी लोक चंप्र म्हणतात -- चंप्रा नव्हे --

Champra Deshpande replied to Ramesh Aundhkar's comment.

धन्यवाद !

Champra Deshpande replied to Prashant Ratnaparkhi's comment.

आता ओके -- सील नाही --

May 28

Champra Deshpande replied to Ashutosh Diwan's comment.

पूर्वी मी ग्रेट गायकांचे गाणे ऐकून काही कविता लिहिल्या होत्या -- त्या मौजेच्या दिवाळी अंकात आल्या होत्या.

Champra Deshpande commented on Ashirvad Marathe's photo.

अश्विनी भावे यांचे अभिनंदन आणि त्यांना खूप शुभेच्छा !

May 27

Champra Deshpande commented on Shriranjan Awate's post.

बेश्ट !

Champra Deshpande commented on his own post.

या पोस्टला सविस्तर उत्तर द्यावेसे वाटल्याने दीपक बोरगावे यांनी एक स्वतंत्र पोस्ट दिली आहे. तिथे मी दिलेली कॉमेंट --

उत्तम पोस्ट ! ' सभ्यता ' हा शब्द मराठीत वापरात नव्हता, तो हिंदीतून आला असावा. त्याबाबत प्रश्न निर्माण करायचा होता म्हणून ' प्रस्थिती '. वाङ्मयाचे वाचन हे एक उदाहरण म्हणून घेतले आहे. पूर्ण सांस्कृतिकता तेवढ्यानेच घडते, असे म्हणणेच नाहीय. मुख्य प्रश्न मानवी जगण्यात ' गुणवत्ता ' असे काही असते का, हा आहे. लोकांच्या स्वभावांप्रमाणेच संस्कृती वेगवेगळ्या असतात, असे म्हणून भागणारे नाही. माणूस एकीकडे क्रूर असला तरी दुसरीकडे प्रेमळ असू शकतो -- हे निव्वळ आत्मकेंद्रीपणातून घडते -- याला संस्कृती कसे म्हणणार ? माणूस मधुमेही असो वा नसो, सर्व माणसांसाठी सांस्कृतिक आकलन एका मार्गानेच घ्यावे लागेल. प्रश्न हाच आहे की संस्कृती ही फक्त फरकाची निदर्शक असते की तीत जगण्याची गुणवत्ता असे काही असते ? मला वाटते, ' संस्कृती ' हा शब्द नुसता वर्णनात्मक नसून गुणवत्तानिदर्शकही आहे. तर ती गुणवत्ता म्हणजे काय, ती पूर्ण मानवजातीसाठी एकच असू शकते का, हे प्रश्न आहेत. माणसांच्या सवयी वेगवेगळ्या असतात एवढेच जर असेल तर हिंसा, युद्धे, द्वेष, दुष्टपणा टाळणारे यात काही नाही, असे होते. मग, कलेचे तरी महत्त्व कशाला माजवायला हवेय, असे होते. यावर आपण सर्वांनी मिळून विचार करावा म्हणून मी ती पोस्ट दिलेली आहे.
(Sunil Tambe यांच्या कॉमेंटमध्येही ' गुणवत्ता ' अधोरेखित होतेय, हे पाहावे.)
(बोरगावे यांची पोस्ट मी स्वतंत्रपणे शेयर केलेली आहे, ती पाहावी.)

May 26

Champra Deshpande commented on Milind Shintre's photo.

पोलिसांनी चोरी केल्यामुळे दगडूला पकडले !

Champra Deshpande replied to Ravindra Damodar Lakhe's comment.

अर्थ ठीक -- तो बौद्धिक असतो -- आशय बौद्धिक असेलच असे नाही --

Champra Deshpande commented on Satish Tambe's photo.

शेवटचे वाक्य पूर्ण सत्य आणि हतबल वाटायला लावणारे ! विनायक पडवळ माझाही मित्र होता. खरे तर त्यानेच माझी ' इतिहास ' ही एकांकिका उन्मेष मध्ये करून मला लेखक म्हणून सुरुवातीची मान्यता मिळवून दिली.

Champra Deshpande commented on his own post.

कवितेतला ' मी ' हा बहुधा स्वतः व्यक्तिगत असा कवी नसतो -- माझ्या कवितांत तरी नसतो. व्यक्तिगत सुखदुःखे वा मूडस वाचकांना सांगत बसण्यात मला इंटरेस्ट नाही. पण, कवितेत माध्यम म्हणून वापरले जाणारे अनुभव, माहिती, आठवणी हे तर सगळे कवीच्याच मनातले असते. तर, ' मांजरसुंबा ' या माझ्या कवितेतले गावाचे ते नाव माझ्याच स्मृतीतले आहे. ते कसे माझ्या लक्षात राहिले ते जरा आत्मप्रौढीचा दोष घेत सांगतो. ९० नंतरच काळ. शेतकऱ्यांना एक अमुक इतक्या रक्कमेपर्यंतची कर्जमाफी जाहीर झालेली होती. अजून संगणकीकरण झालेले नसल्याने बँक कर्मचाऱ्यांना सर्व कामे स्वकष्टाने करावी लागत. आता प्रश्न असा होता की काही कर्जदारांनी निरनिराळ्या बँकांतून कर्जे घेतलेली होती. प्रत्येक ठिकाणी त्यांना उच्चतम रक्कमेचा माफीलाभ देणे चुकीचे होणार होते. त्यामुळे, निरनिराळ्या बँकांत असणारे कॉमन म्हणजे समान कर्जदार शोधून काढून त्यांची कर्जमाफी त्या त्या प्रमाणात त्या त्या बँकांकडे जाणे आवश्यक होते. आणि आमची बँक ही तिथली लीड बँक असल्याने या उद्योगाचा पूर्ण कार्यभार आमच्या बँकेकडे होता. त्या वेळी आमच्या बँकेच्या क्षेत्रीय कार्यालयात मी एका विभागाचा प्रमुख होतो. या कामाचे ठिकठिकाणी नेतृत्व करण्यासाठी आमच्या बँकेचे अधिकारी ठिकठिकाणी पाठवण्यात आले होते. माझ्याकडे खुद्द नगर विभागाची सर्वात मोठी जबाबदारी देण्यात आली होती. निरनिराळ्या बँकांचे सुमारे दीडशे प्रतिनिधी आलेले होते. एका मोठ्या सभागृहात या कामाची व्यवस्था केलेली होती. मी तिथे जाण्यापूर्वीच नीट विचार करून हे काम अत्यंत कमी कष्टांत आणि बिनचूकपणे कसे करता येईल हे ठरवून ठेवले होते. मला दिलेल्या तीन सहाय्यकांनाही ते समजावून सांगितले होते. त्यामुळे ३-४ दिवस चाललेले ते काम हसतखेळत कोणताही ताण न येता पार पडले. (काही ठिकाणी या कामाच्या योजना नीट न झाल्यामुळे अपयश आले आणि तिथे हा कार्यक्रम पुन्हा राबवावा लागला.) " आपण समान कर्जदार शोधण्याच्या वारीतले वारकरी आहोत – आपल्या हातात कर्जदार याद्यांच्या पताका आहेत – " असे किरकोळ विनोद करत ते काम मस्त पार पडले. अनेक बँकांच्या प्रतिनिधींनी मुद्दाम फोन करून आमच्या साहेबांकडे माझ्या नेतृत्वाची स्तुती केली ! हे सगळे सांगितले कारण त्याच कामाच्या रगाड्यात ' मांजरसुंबा ' हे नाव कानावर पडले ! हे नाव खासच वाटले आणि काहीसे गंमतीशीरही. नंतर तो शब्द आम्हा सहकाऱ्यांत स्लँग म्हणजे आमच्यापुरताच अर्थपूर्ण झाला. " अरे, असे नको करूस हे काम, सगळा मांजरसुंबा (म्हणजे बट्ट्याबोळ) होऊन जाईल ! " – असे. तर असे स्मृतीत राहिलेले ते नाव कालच्या कवितेत आले. एका फ्रेंडने सांगितले की ते गाव नगर

जिल्ह्यात नसून बीड जिल्ह्यात आहे. त्या वेळी ते नगर जिल्ह्यात होते का, हे आता नीट आठवत नाही. त्याने काही फरकही पडत नाही. मी ' महाराष्ट्रात ' अशी दुरुस्ती करूनही टाकली. आले ना लक्षात -- कवितेत आलेल्या एखाद्या शब्दाला कसा इतिहास असू शकतो ते ? एक गंमत समझके भूल जाओ –

--- ००० ---

Champra Deshpande replied to Sudhirkumar Dhawadkar's comment.

काही जिल्हाबदल झालाय का -- पुनर्रचना वगैरे ? कारण मी तिकडे होतो नगर जिल्ह्यात काही वर्षे -- नेटवर पाहिले तर ते नगर जिल्ह्यातच आहे, असे म्हटले आहे -- म्हणजे माझे बरोबर होते --

Champra Deshpande commented on Girish Patke's post.

अरे बाप रे ! एक उत्तम अभिनेता आणि छान मित्र गेला ! त्याच्या स्मृतीस स्नेहपूर्ण अभिवादन !

Champra Deshpande commented on Shrinivas Arvind Patke's photo.

अप्रतिम !

May 24

Champra Deshpande commented on Kayyum Kazi's photo.

Kayyum Kazi's photo.
ईद मुबारक !

Champra Deshpande replied to Rajiv Mohite's comment.

सखोल --

Champra Deshpande replied to Prakash Ghatpande's comment.

Prakash Ghatpande ईमेलवर वाचले -- रिप्लाय दिले --

Champra Deshpande replied to Prakash Ghatpande's comment.

Prakash Ghatpande हं -- वाचतो --

Champra Deshpande replied to Prakash Ghatpande's comment.

Prakash Ghatpande बघेन पुन्हा --

Champra Deshpande replied to Prakash Ghatpande's comment.

Prakash Ghatpande पाहिले तसे करून -- ते मोठे होतेय पण वाचता नाही येत --

Champra Deshpande commented on Minakshi Patil's post.

छान लेख !

Champra Deshpande replied to Prakash Ghatpande's comment.

हे वाचणे अवघड आहे -- नीट दिसत नसल्याने --

May 23

Champra Deshpande replied to Chandramohan Kulkarni's comment.

होय -- महत्त्वाचे विवेचन !

Champra Deshpande replied to Sanjay Bhaskar Joshi's comment.

Sanjay Bhaskar Joshi एका प्रतिमेत स्वतःला बंदिस्त करायला नकार देणे हे माझ्या दृष्टीने अपवादात्मक आहे -- हा आध्यात्मिक प्रश्न आहे -- व्यावहारिक माहिती नव्हे --

Champra Deshpande replied to Sharad Deshpande's comment.

धन्यवाद, सर !

Champra Deshpande replied to Sanjay Bhaskar Joshi's comment.

काही लोक, चित्रकार, लेखक, जनरल मॅनेजर, उद्योगपती, राजकारणी -- अशी लेबले स्वीकारतात आणि पूर्ण आयुष्य त्या लेबलांत गाडून टाकतात -- हे पाहता, गायतोंड्यांचे हे वाक्य महत्त्वाचे वाटते.

Champra Deshpande replied to Pramod Munghate's comment.

चर्चेत मोलाची भर --

Champra Deshpande replied to Charuchandra Upasani's comment.

गायतोंड्यांनी असे म्हटल्याचे वाचनात आले की ' अमूर्त ' असे काही नसते -- ते त्यांच्या चित्रांना ' अ-वस्तू ' non-objective म्हणत म्हणे.

Champra Deshpande commented on his own post.

" मी जेव्हा चित्रनिर्मिती करत नसतो तेव्हा मी चित्रकार नसतो. मी फक्त एक सामान्य माणूस असतो. " -- व्ही एस गायतोंडे.

Champra Deshpande replied to Sandeep Godbole's comment.

खूपच सखोल चिंतनात्मक चाललीय चर्चा ! सर्वांनी मिळून समजून घेत राहणे ! यासारखा आनंद नाही --

Champra Deshpande replied to Vikramsinh Yadav's comment.

वा, वा ! खूप ध्यन्यवाद या सविस्तर कॉमेंटसाठी !

Champra Deshpande commented on Sunil Tambe's post.

Crows have both eyes fully functional but it uses only one eye at a time because its monocular vision is more powerful than its binocular vision. So the crow is a two eyed bird with a one eyed vision.

Champra Deshpande replied to Umesh Vaidya's comment.

म्हणजे ते निकष सबोध मनाचे हवेत का ?

Champra Deshpande replied to Umesh Vaidya's comment.

वाटेल तसे फेकून एकत्र आणलेले तुकडे म्हणजे कविता नव्हे, हे म्हटलेलेच आहे. सबोध मनाचे नियंत्रण सोडल्याशिवाय अबोध मनाला वाव मिळत नाही. कवितेत, चित्रकलेत हजार प्रकारे ही जाणीव व्यक्त झालेली आहे. अमूर्त चित्रकला, कृतिचित्रकला वगैरे सर्व पाहावे.

May 22

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

मानवी जगण्याचा सर्वंकश आवाका घेणे, हे चांगल्या कलेचे रहस्यच देशीवाद नाकारतो. आपापले प्रोग्रामिंग व्यक्त करणे म्हणजेच कला, असे तो मानतो. प्रोग्रामिंग हे फक्त माध्यम असते कलेचे हे देशीवादाला कळत नाही. तो संकुचित थिट्या कलेचा पुरस्कार करतो.

Champra Deshpande commented on Deepak Rajadhyaksha's post.

नामकरणासाठी फक्त राजकीय आणि जातीय विभूतीच आठवतात -- ज्ञानाच्या, कलेच्या क्षेत्रातल्या नाही !

Champra Deshpande commented on Girish Patke's photo.

'या करोनाच्या प्रादूर्भावामुळे पोर घरात बसूनबसून कंटाळलं. चित्रं काढण्याबरोबरच काही क्राफ्ट करत घरातच बसलंय गेले ५० दिवस. आज अक्षराने केलेले हे वॉलहँगिग...तिनेच चिकटवलंय भिंतीला....'
अरे भारी केलेय !

Champra Deshpande replied to Shantanu Pande's comment.

Pragati Joshi छान ! खूप दिवसांनी भेटलीस ! शुभेच्छा तुला !

Champra Deshpande commented on Swaroop Khopkar's photo.

वा ! तुम्हा सर्व कुटुंबियांना खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Anuya Nagvekar's photo.

'Today's water colour work'
बाप रे ! जबरदस्त !

Champra Deshpande replied to Shantanu Pande's comment.

अच्छा -- आता आम्ही तिथे नाही राहात -- कशी आहे प्रगती ? भेटते का ?

Champra Deshpande replied to Shantanu Pande's comment.

मी बिबवे वाडीत आहे --

Champra Deshpande replied to Sunil Deshpande's comment.

मी पीसी वापरतोय --

May 21

Champra Deshpande replied to Milind Shintre's comment.

हल्ली खूप लोक अनेक सत्ये सांगत असतात -- मी चिंता करत नाही -- सिद्ध झाल्याची शेवटची बातमी येईल तेव्हा बघू -- असे माझे धोरण असते --

May 17

मी दिग्दर्शक म्हणून नाटक बसवण्यासाठी एका नाटकाच्या काही तालमी घेतल्या होत्या -- ते होते मतकरींचे ' ब्रह्महत्या ' हे नाटक ! ते पूर्ततेस नाही गेले --

Champra Deshpande commented on Girish Patke's post.

स्मृतीस सादर अभिवादन !

राजन अपरंपार's photo.
मनःपूर्वक अभिनंदन !

Champra Deshpande commented on Abhiram Bhadkamkar's photo.

स्मृतीस अभिवादन !

Champra Deshpande commented on सुवर्ण मेघ's photo.

ब्यूटिफुल ! मधे २५ वर्षे वायफळ जाऊ दिलीत !

Champra Deshpande commented on Anuya Nagvekar's photo.

'Water colour... 6"×10"'

फारच सुंदर !

Champra Deshpande commented on Vidyadhar Joshi's post.

या सगळ्या प्रश्नांवर तुला मी एक साधा उपाय सांगतो. कुठेही गेलास वा घरात का असे ना, पंख्याचा सेंटरपॉइंट धर -- तिथून खाली ओळंबा टाकलाय असे समजून तो जमिनीला जिथे टच होतो तो पॉइंट घट्ट पकडून ठेव -- तिथून डोळे हलवायचे नाहीत आणि चेहरा गहन विचारात ठेवायचा ! एवढे केलेस की लोक पंखा तर लावतीलच उलट तुला आणखी काही हवेय का, वगैरे विचारतील ! धुळीचा तर कुणी विषयच नाही काढणार ! आणि हे मी सांगितले म्हणून कुणाला सांगू नकोस -- सगळ्यांचे प्रश्न सोडवायला मला वेळ नाहीय !

Prakash Bal Joshi : contemporary Indian Painter - Singulart
singulart.com
फारच छान ! अभिनंदन !

May 16

Champra Deshpande commented on नंदिनी देशमुख's post.

फारच छान ! कधी कधी शब्द, भाषा यांबाबत काही प्रश्न पडतात -- बिनचूकपणासाठी काही माहिती हवी असते -- ती शोधूनही सापडत नाही -- अशा वेळी हक्काने विचारण्याचे ठिकाण म्हणून मनात तुमचे नाव पक्के केले आहे !

Champra Deshpande replied to Shridhar Tilve's comment.
धन्यवाद !

Pradnya Daya Pawar's photo.
खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Manoj Pathak's photo.

'यांचं काय करणार आता? खूप लोक आहेत, हे माहिती होतं,तरीही.'
शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Chitra Rajendra Joshi's photo.
https://www.loksatta.com/lokrang-news/hamrasta-nakartana-sarita-awad-book-review-abn-97-2036249/ चित्रा राजेंद्र जोशी-१६.०५.२०२०'
याला म्हणतात ' सर्जक वाचन ' !

Champra Deshpande commented on Satish Tambe's post.

मधूची ' लीळा ' प्रसिद्ध झालेली असून मला ती एक चांगली कादंबरी वाटते. त्याची ' घरदार ' मलाही नव्हती आवडली. त्याचे ' हटके दिवस ' हे पुस्तक प्रकाशनाच्या मार्गावर आहे. मधूचे अलिकडचे अत्यंत महत्त्वाचे काम म्हणजे गाओ झिंगझिआन च्या ' सोल माउंटन ' या महाकादंबरीचा त्याने केलेला अनुवाद. हा अनुवाद मराठीतल्या निवडक अनुवादांपैकी एक ठरावा. मधूचे एक प्रचंड आश्चर्यकारक वैशिष्ट्य म्हणजे इतकी वर्षे पुण्यात राहूनही तो अजून एकदाही मुंबईला गेलेला नाही. यावर त्याने (बहुतेक) ' अनुभव ' मध्ये एक लेखही लिहिला होता. मधूचे मला जाणवणारे आणखी एक ग्रेट वैशिष्ट्य म्हणजे, तो फारसा कुठे जातयेत नसला तरी त्याची हेरयंत्रणा अफाट आहे. त्याच्याशी बोलून आल्यावर मराठी साहित्यक्षेत्राशी असलेला आपला ' परिचय ' नक्कीच वाढलेला असतो ! गेली अनेक वर्षे आमची मैत्री आहे. त्याच्याशी खूप जपून बोलावे लागते -- एका क्षणात तो कुणालाही पुरता उताणा पाडू शकतो ! अस्मिताच वाटावी असा मित्र !

Pradnya Daya Pawar's photo.
सर्वांना शुभेच्छा !

Champra Deshpande commented on Pralhad Deshpande's post.

कोकणची चेडवा - वैशाली सामंत / Kokanchi Chedva/Lyric Video/ Sagarika Music
youtube.com
छान उत्तम मजेदार तजेलदार !

Champra Deshpande commented on Ratnakar Mahajan's photo.

Ratnakar Mahajan's photo.
खूप शुभेच्छा !

May 14

Champra Deshpande replied to प्रशांत आवले's comment.

खरी उत्तरे तुम्हाला माहीत आहेत आणि मला माहीत नाहीत -- हा फरक मान्य आहे !

या चक्रातून माणूस बाहेर पडू शकतो का, हाच असतो मूलभूत प्रश्न. असो. आपापले आकलन पुरेसे मांडून झाले की थांबावे. मी तरी कुणाला काही पटवून देण्याची जबाबदारी घेत नाही.

Champra Deshpande replied to Mahesh Joshi's comment.

आहेत हजारो, लाखो मार्ग ? आणि समजा आहेत तर आधी ते समजून घेऊन मग निवड करावी ?

तुम्हाला सगळी समाधानकारक उत्तरे माहीत आहेत -- त्यामुळे, तुमचा प्रश्न नाही -- मधुमेहीला गुलाबजाम दुःखद, हे कळले की संपला शोध ?

' दुःख का होते ' याचे कोणतेही शाब्दिक उत्तर स्वीकारून बुद्ध थांबला नाही -- ज्यांना शाब्दिक उत्तरे पुरेशी वाटतात त्यांचा प्रश्नच नाहीय --

प्रशांत आवले -- मग, माहीत नसलेले, न समजणारेही मान्य करण्याचा परंपरागत मार्ग स्वीकारावा ?

प्रशांत आवले, ' माहीत नाही ' इथूनच सुरुवात करावी लागणार -- यासाठीच तर ही पोस्ट आहे --

ते शब्द एखादी विशिष्ट कारणमीमांसा गृहीत धरतात आणि त्या शब्दांनी काहीही समजत नाही -- यामुळे त्यांना कुचकामी म्हटले आहे.

Champra Deshpande replied to Uday Narkar's comment.

होय --

Champra Deshpande replied to Sagar Talashikar's comment.

होय --

Champra Deshpande replied to Neeteen Vaidya's comment.

होय --

त्याला दगड म्हटले तरी मजा नाही जाणार रे !

Champra Deshpande commented on Rahul Bansode's post.

पूर्वक्रीडा हे अगदीच संस्कृत होईल का ?

Champra Deshpande replied to Anuradha Rajadhyaksha's comment.

होय --

Champra Deshpande replied to Pradnya Daya Pawar's comment.

होय --

Champra Deshpande replied to Nandini Atmasiddha's comment.

होय -- खरे आहे --

Champra Deshpande replied to Jayant Raleraskar's comment.

होय --

May 13

Champra Deshpande commented on Anjali Kedar Karanjkar's post.

छान ! अभिनंदन ! काळजी घ्या --

May 12

कशाची चलती आहे हा वेगळा मुद्दा आहे --

Mangesh Narayanrao Kale's photo.
अभिनंदन !

Champra Deshpande replied to Kamlesh Soman's comment.

मनःपूर्वक धन्यवाद !

Champra Deshpande replied to Kalyan Shitole's comment.

मनःपूर्वक धन्यवाद !

May 11

Champra Deshpande commented on Padmanabh Pathak's post.

स्पेशल रिपोर्ट । क्रुर, काळ, कोरोना..लॉकडाऊन काळातील स्थलांतराची वेदनादायक कहाणी । AM NEWS
youtube.com

भयानक !

Champra Deshpande replied to Rajendra Mantri's comment.

बेश्ट !

Champra Deshpande replied to Pradnya Daya Pawar's comment.

'प्रख्यात अर्कचित्रकार आणि व्यंगचित्रकार, मित्रवर्य प्रभाकर भाटलेकर यांनी मलाच दिलेला माझाच अर्क --'
मनःपूर्वक धन्यवाद !

May 9

Champra Deshpande commented on Prakash Bal Joshi's photo.

शुभेच्छा !

Bajeerao Patil's photo.
छान ! अभिनंदन ! सर्वजण संभाळून राहा --

May 8

'प्रख्यात अर्कचित्रकार आणि व्यंगचित्रकार, मित्रवर्य प्रभाकर भाटलेकर यांनी मलाच दिलेला माझाच अर्क --'
नमस्ते !

Champra Deshpande replied to Awdhoot Parelkar's comment.

शीर्षकाजवळचा कंस बघा, प्लीज --

May 7

शीर्षकाजवळचे एडिटिंग पाहावे --

या पोस्टमधल्या ॲब्सर्डिटीकडेही लक्ष जावे ही विनम्र विनंती !

Champra Deshpande commented on Bhatulal Bagul's post.

फारच शोकात्म !

Champra Deshpande commented on Nisarg Deshmukh's video.

चांगले वाचलेयस -- आगे बढो --

May 6

Champra Deshpande replied to Milind Safai's comment.

-- सतत समूहाची गरज वाटणे -- एकटेपणाच्या एका क्षणालाही घाबरणे --

May 5

Champra Deshpande commented on Ashutosh Potdar's post.

मराठी साहित्यात महामारी चालू आहे, हे दिसायला तरी हवे ना !

Champra Deshpande replied to Awdhoot Parelkar's comment.

ते आणि त्यांचे मारणे नॉर्मल असते -- त्यावर कसली चर्चा ?

Champra Deshpande commented on Ramesh Aundhkar's post.

अंजन !

Champra Deshpande commented on Vidyadhar Joshi's post.

" क्या बात है ! " -- हे तुला नाही, राहिलेले दिलेय !

Champra Deshpande commented on Milind Shintre's post.

दारूतली भेसळ या विषयावर ज्ञानाचे चार थेंब असते तर हा ज्ञानयज्ञ पूर्णच झाला असता !

Champra Deshpande commented on Sanjay Bhaskar Joshi's post.

मद्यसेवक म्हणावे -- म्हणजे मद्याचे सेवन करणारे आणि मद्याची सेवा करणारे --

Prashant Tapasvi's photo.
खूप शुभेच्छा !

May 4

Vaat Pahanara Part - 4 (FINAL) (MARATHI)
youtube.com
फारच चांगली !

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

Vaat Pahanara Part - 4 (FINAL) (MARATHI)
youtube.com
चारही भाग पाहिले ! अत्युत्तम -- महानच ! स्वप्नील दिनकर हा मराठीतला एक अद्वितीय अभिनेता आहे ! महाराष्ट्राला आता एक काम सत्वर करावे लागेल -- स्वप्नीलला फडतूस कामे देऊन त्याची पुरती वाट लावणे !

May 3

Champra Deshpande commented on Padmanabh Pathak's post.

वेळ सातच्या आतली ठेवावी, नाहीतर ते स्वतःही टाळ्या वाजवतील !

May 2

Champra Deshpande replied to Praveen Bardapurkar's comment.

असे काही खास वाढ झालेले तापमान नाहीय --

Champra Deshpande commented on Bmm Dombivli's video.

उत्तम ! हा लेख मी ६८ साली मी २२ वर्षांचा असताना लिहिलेला आहे. विसरून गेलो होतो. छान आठवण दिल्याबद्दल तुला आणि लेख बराच बरा असल्याबद्दल मला धन्यवाद ! वाचन अर्थात उत्तमच !

May 1

सबटायटल्स आहेत -- ते कसे चालू करायचे ते बघ --

April 30

The Film of Disquiet - Fernando Pessoa
youtube.com

https://www.youtube.com/watch?v=6FdGEia89aQ&feature=share&fbclid=IwAR1i0Gi_rfCsoacLomat9fm-_bAaLe3RWXQ93FGw_QNltn6kCiGh1Is5DhY

April 2020
April 29

"Tradition becomes our security, and when the mind is secure it is in decay."
-- Jiddu Krishnamur

Champra Deshpande replied to Vidyadhar Malegaonkar's comment.

दुःख, द्वेष आणि भीती यांना संस्कृती म्हणता येईल का -- हा प्रश्न विचारात घ्यावा --

फारच अर्थपूर्ण विश्लेषण !

April 28

Champra Deshpande replied to Ravindra Pandhare's comment.

छोटेमोठे वैचारिक नेम धरणे -- उदा -- कलावंताची ' भूमिका ' --

Champra Deshpande commented on Tukaram D Gaikwad's photo.

'हो खारीचा वाटा ...'
अभिनंदन !

Champra Deshpande replied to Arun Naik's comment.

ते नेमके आणि अचूक सत्य नाही असू शकत --

Champra Deshpande commented on Madhav Manjrekar's post.

Madhav Manjrekar's photo.
पहिल्या अंकाचे वाचन छान झाले होते -- आता हा दुसरा अंक !

सगळ्याच वाचाव्या लागतील --

Champra Deshpande replied to Nisarg Deshmukh's comment.

माझे नाट्यलेखन वगैरे माझे चारपाच लेख आहेत साईटवर -- त्यात आलेय ते -- काही मुलाखतींमध्येही आहे --

स्वतःच्या मनाची रचना आणि वागणूक समजत राहणे, हेच रहस्य ! बाकी भाषा, सराव हे हवेच --

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

The Film of Disquiet - Fernando Pessoa
youtube.com
अरे ग्रेट ! हा तर आपल्या जिवाभावाचा माणूस !

Prabhakar Bhatlekar's photo.
खूपच आनंद ! आता हेच प्रोफाईल करेन !

Prabhakar Bhatlekar's photo.
अरे वा ! धन्यवाद !

April 26

Champra Deshpande replied to Sagar Talashikar's comment.

पूर्ण झाल्यावर ते रेकॉर्डिंग पाठवणार आहेत -- तेव्हा सगळेच पाठवेन --

Madhav Manjrekar's photo.
त्या वेळची किशोरी आमोणकर यांची उपस्थिती ही खास आनंदाची !

नक्कीच -- इथे पोस्ट देईनच --

Champra Deshpande replied to Chitra Rajendra Joshi's comment.

किशोरी आमोणकर यांनी तो भाग पाहिला याचा अर्थातच विशेष आनंद !

Madhav Manjrekar's photo.

Madhav Manjrekar's photo.
जरूर -- इथे पोस्ट येईलच --

Champra Deshpande commented on Neelima Kadam Jangada's photo.

'Blessed with second grand son.Neha Jangada Joshi delivered baby boy today.'
तुम्हा सर्वांना खूप शुभेच्छा !

जरूर --

'नक्षत्रांचे देणे' लाभलेले भाई ।
prahaar.in
यात मुख्याध्यापक देशपांडे असा जो उल्लेख आहे तो माझ्या वडिलांचा आहे.

ग्रेट कवीवरचा उत्तम लेख !

Abhiram Bhadkamkar's photo.
खूप शुभेच्छा !

Champra Deshpande replied to नंदिनी देशमुख's comment.

लिहिलेले बरोबर आहे --

Champra Deshpande commented on Jui Kulkarni's photo.

'घरगुती मिसळीचा विजय असो!'
आधुनिक कवितेप्रमाणे डोळ्यांनी चव घेतली ! बेश्ट !

अरे, व्हेरी गुड ! सर्जक स्वप्न !

'अजगराचा लाऊडस्पीकर --'
ती सिक्रेट फोडायची नसतात !

Champra Deshpande commented on Aabha Velankar's photo.

शुभेच्छा !

कंपल्सरी व्हॅन गॉ !

April 24

Champra Deshpande commented on Balkrishna Kawathekar's post.

थोरात सरांना खूप शुभेच्छा !

April 23

Champra Deshpande commented on Swati Dharmadhikari's post.

आदरपूर्वक अभिवादन !

Champralekhan
champralekhan.com
Sagar Talashikar 9371005773.

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

Vaat Pahanara PART 02(Marathi)
youtube.com
दोन्ही भाग पाहिले -- तीसरा आने दो --

Champra Deshpande replied to Sagar Talashikar's comment.

Champralekhan
champralekhan.com
होय --

Champralekhan
champralekhan.com
पुरुषोत्तम चा आहे ना उल्लेख -- आणि समतोल हे नाटक आहे -- एकांकिका नाही --

Champra Deshpande commented on his own post.

Champralekhan
champralekhan.com
सदर संकेतस्थळात आज झालेले बदल --

The updation of my website www.champralekhan.com is done as of today ie 23-04-2020 (world book-day) as follows --

कविता -- poems

Add -- अकारण – akaran
Add -- माझ्याऐवजी -- majhyaayvaji

विविध -- Various

Replace -- लेख भाग २ -- Articles Part 2

परीक्षणे -- Reviews

Replace -- पुस्तक परीक्षणे -- Book Reviews
Replace -- नाट्यचित्रपट परीक्षणे -- Drama and Film Reviews

फेसबुक मजकूर -- Facebook Contents

Replace -- भाष्ये २०१९ -- Comments 2019
Replace -- मनोगते २०१९ -- Posts 2019
Add -- भाष्ये २०२० -- Comments 2020
Add -- मनोगते २०२० -- Posts 2020

' परिचय ' मध्ये क्रमांक ९ च्या वाक्यात दुरुस्ती -- २९-१०-१९ च्या ऐवजी २३-०४-२०२० करणे.

Rajendra Mantri's photo.
पाणी खास भारी आहे !

Girish Patke's photo.

अरे वा ! रंग अगदी सफाईदार दिलेत !

April 22

Champra Deshpande commented on Premanand Gajvee's post.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि बौद्ध यांच्यावरील काव्यात्मक अभिव्यक्तीचा परामर्श घेणारा ' 'बोधी शत
lokmat.com
वा ! मोठे काम !

Champra Deshpande commented on Deepak Borgave's post.

चांगले लिहिले आहे --

April 21

Champra Deshpande replied to Nandlal Rele's comment.

'अंधाऱ्या गोंगाटाच्या नागमोडी वाटेवरचा चंद्र --'
हल्ली कविता जास्त चालू आहेत --

21 April 2020
Yesterday

Nandlal Rele mentioned you in a comment.

'अंधाऱ्या गोंगाटाच्या नागमोडी वाटेवरचा चंद्र --'

हल्ली कविता जास्त चालू आहेत --

'कोरोनानंतरचे जग --'

मनाच्या हालचालींचे सर्व बारकावे !

Pratibha Tembe mentioned you in a comment.

खास काही अभ्यास वा लेखन चाललेय का ? पत्ता काय ?

Priya Jamkar mentioned you in a comment.

Champra Deshpande आरामात.

Ashutosh Diwan mentioned you in a comment.

Champra Deshpande हे खरे आहे.

Awdhoot Parelkar mentioned you in a comment.

Raj Kulkarni mentioned you in a comment.

तो मीच आहे

ज्याच्यासमोर आपले अज्ञान उघडे पडले तरी चालेल, असे वाटते, तो खरा मित्र ! इथे मला बरेच मित्र आहेत याचा आनंद वाटला ! (या पोस्टमध्ये एक वेगळी गंमतही करायचा हेतू होता, हा भाग वेगळा.)

त्याच्या मनाच्या रस्त्यावर फ्रस्ट्रेशन जॅम !

छानच !

Priya Jamkar पाहीन --

सुंदर !

नसीब

हा घ्या भविष्याचा आणखी एक पुरावा --

"Fire and Ice" by Robert Frost

Some say the world will end in fire,

Some say in ice.
From what I've tasted of desire
I hold with those who favor fire.
But if it had to perish twice,
I think I know enough of hate
To say that for destruction ice
Is also great
And would suffice.

बुद्ध जेव्हा म्हणतो की सगळे बदलत असते, तेव्हा तो पूर्ण विश्वाच्याच प्रवाहीपणाबद्दल बोलत असतो -- भुक्कड स्वार्थासाठी माणूस स्वतःच्या टाळक्याने काही बदल मानत जातो, त्याबद्दल नव्हे !

बदलणारे मूल्य हे मूल्यच नव्हे ! तो फक्त नीचपणाचा वेगळा मार्ग म्हणता येईल !

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

तुमच्या प्रत्येकच कवितेला मी थाळ्या वाजवू लागलो तर लोकांना वाटेल की मला काही फायदा करून घ्यायचाय तुमच्याकडून ! तुम्हाला स्वतःला अजून ज्ञानपीठ मिळायचा पत्ता नाही, तुम्ही मला काय देणार ! मुझे कुछ नही चाहिये, मित्रवर्य, आप ग्रेट हो, यही खुशी बस है ! अशा कविता मराठीत निर्माण होण्यासारखा आनंद नाही !

खरे आहे -- पण, नाटके वा कला, वैर, द्वेष यांची जोपासना वा संवर्धन न करता वा ती रचना गृहीत धरून, स्वीकारून न चालता, त्यांकडे नीट ' पाहणारी ' असणे महत्त्वाचे ! तेच असू शकते सांस्कृतिक मूल्य !

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

अशा प्रकारे सगळे उचकटून त्याचे पूर्ण दर्शन घडवणाऱ्या कविता लिहिणे हीच मुळात अक्षम्य गुन्हेगारी आहे !

होय, आले लक्षात ! तुझे कादरप्रेम कायम लक्षात राहिलेले आहे !

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

कल्पनाशक्तीचे इतके उत्तुंग सहकार्य असलेला दुसरा कवी मराठीत नाही !

त्याच चित्रपटात परेश रावलचा मुलगा बाहेरून येतो आणि त्याला सांगतो की त्याला विक्रमी लाखो रुपयांच्या पॉलिसीज मिळाल्या -- आणि हे सांगून तो घरात जातो. तिथे गोविंदा उभा असतो. परेश रावल त्याच्याकडे पाहात वैतागून म्हणतो -- " देखा ? कितना कंजूस है -- इतनी बडी बात होने के बाद भी एक मिठाईका बक्सा भी नही लाया -- इसकी माँ अगर जिंदा होती तो फिरसे मर जाती -- "

Raj Kulkarni -- करेक्ट !

Champra Deshpande commented on Rahul Bansode's post.

अरे काय, कुठे गायब होतास ?

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

अरे, जबरदस्त !

Sagar Talashikar mentioned you in a comment.

Champra Deshpande वा खुश झालो

व्हेरी व्हेरी बेष्टेश्ट !

वेगवेगळ्या मनांची कोट्यवधी माणसे एकाच समस्येत ग्रस्त व्हावीत ही फारच एक कल्पनेपलिकडची गोष्ट आहे !

गरज ही शोधाची जननी असल्याने असे अकल्प्य शब्दही वापरात येतात !

उत्तम ! सगळे विचार यावेत --

पायीची वहाण पायीच बरी --

पुन्हा याल तेव्हा जरूर --

Suhas Bhole mentioned you in a comment.

आपल्या शुभेच्छा आहेतच...
भेट राहिलीच यावेळी

कानामागून आली तिखट झाली --

अशी चिडचिड न करता मुद्यांवर बोलावे म्हणजे तुमचे विचार तरी लोकांपुढे येतील. तुम्ही वयस्कर आहात की तरुण आहात याला महत्त्व नाही. तुमच्या आकलनाप्रमाणे या कथेची थोरवी सांगा. रागालोभाचे आदानप्रदान नको -- विचारांचे होऊ द्या.

मध्ये मध्ये बंद पडत होते --

पूर्ण ऐकले ! अत्युत्तम ! तेंडुलकरांचा तो लेख मला माहीत नव्हता -- फारच छान लेख आहे ! मित्रवर्य डॉ. भुथाडिया, तू आणि प्रत्ययची सर्व टीम यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन !

नाही तर, " तुझ्या सडण्यापेक्षा माझे सडणे मानवजातीच्या खऱ्या हिताचे आहे " -- असले काही तरी बोलत बसावे लागेल -- त्यातून एकूण सडण्यालाच अधिकाधिक बळकटी येत राहील --

Premanand Gajvee mentioned you in a comment.

सडणे म्हणजे काय हे मुळात सगळ्यांचे एकच असणार --

एवढ्यावरच थांबणार कसे ? जग का सडले आहे, मी का सडलो आहे आणि सडणे म्हणजे काय -- हे प्रश्न पाहावेच लागतील --

जगण्यातले आयसोलेशन -- (अलगता) --

माणसामाणसांत भेदभावच नाही --

Champra Deshpande commented on Prabhakar Bhatlekar's post.

तुझे निकष वेगळे असणारच रे -- तसेच इतरांचेही काही वेगळे असतात -- म्हणूनच तर ही पोस्ट दिलेली आहे --

बुद्ध म्हणतो तेच विचारात घ्यायला हवे पण आपण आपल्या किरकोळ मतांचे टुमणेच महत्त्वाचे मानत राहतो --

तुम्ही पोस्ट नीट वाचलेली नाही -- मी कोणताच सल्ला दिलेला नाही -- उलट लोकशाहीत मतभेद शक्य असतात, असे म्हटले आहे. अनाठायी चिडचिड करू नये, ही विनंती.

कुणी काय करावे याचे सल्ले सगळेच देताहेत हो आणि ते सल्ले वेगवेगळे आहेत !

मुद्दाम उपरोधिक लिहिले आहे --

Aabhas Anand mentioned you in a comment.

Champra Deshpande replied to Arun Bhalerao's comment.

मला हे अवघड आहे पण हे समजणारे इथे काही असतीलच --

खूप छान विवेचन --

Hemant Karnik mentioned you in a comment.

सरळ हाफ डे टाकून घरी यायचे --

(जरा वेगळे --) दिल दिया है जान भी देंगे -- (कर्मा)

ये कहानी है दिये की और तूफानकी --

डाव्याउजव्याचा खुबीदार धूर्त बॅलन्स ! कुणाचाच मार पडायला नको !

बुद्धीला पूर्ण काही दिसूच नाही शकत -- अर्धवटच दिसणार -- कदाचित इच्छित तेच दिसणार -- मानवी संबंधांच्या प्रश्नांतले कोणतेही निष्कर्ष चुकीचेच असणार -- त्यामुळेच तर ऍब्सर्डिटीचे राज्य सतत चालू असते --

आपण काय बोलतोय हे कुणाला कळूच नये आणि आपण कसली अभिव्यक्ती करतोय हे कुणाच्या लक्षातच येऊ नये, असे स्वातंत्र्य वापरावे. नाही तर एकजण ' संघी ' म्हणून हाणेल तर दुसरा ' पुरोगामी ' म्हणून लाथा घालेल !

म्हणूनच तो शब्द उपरोधाने वापरलाय --

Anil Govilkar mentioned you in a comment.

Champra Deshpande विवेकपूर्ण भूमिका!! हाच तर मोठा लोचा आहे आणि गंमत म्हणजे प्रत्येकजण, मी विवेकानेच वागतो असा आव आणतो.

मिनिटामिनिटाला बदला भूमिका पण त्या त्या वेळी विवेकाने ती ती भूमिका घ्या, म्हणजे झाले !

Ravindra Pandhare mentioned you in a comment.

01 April 2020
Today

Champra Deshpande replied to Navnath Prasad Kambli's comment.

4 Years Ago
तुझ्यामुळे जमा असलेली ही एक छान आठवण !

Edit
Navnath Prasad Kambli mentioned you in a comment.

4 Years Ago
Champra Sir □□□□

हा झाला मानवी ' तर्क ' आणि ' आशा ' --

लोकशाहीतून निर्माण झालेली ही हजारो लोकांकडून चालणारी यंत्रणा आहे -- गुणदोषयुक्त -- एखाद्यानेच सतत प्रक्षुब्ध होत राहणे हे त्यालाच त्रासदायक होईल -- एवढेच म्हटलेले आहे -- पण, ज्याचीत्याची मर्जी --

दुर्दैवाने तुम्हाला पोस्ट समजलेली नाही -- जाऊ द्या -- तुम्हाला समजेल तसे बोलत राहा -- व्यक्तिगत दोषारोप करत बसण्यापेक्षा या लोकशाही पद्धतीत सर्वांनी सर्व विचारस्वातंत्र्य वापरावे पण माझ्या विचाराचे नसतील ते सर्व मूर्ख, असे समजू नये म्हणजे झाले --

समजा पूर्ण व्यवस्थाच खराब आहे -- ती बदलण्याची क्रांती तर अजून घडलेली नाही -- लोकशाही देशाला मान्य आहे -- या परिस्थितीतली ही पोस्ट आहे -- तुम्हाला काहीच मान्य नसेल तर तुम्ही ते व्यक्त करू शकताच -- पण, आहे या परिस्थितीत मला समजले, दिसले ते लिहिले आहे -- देशाची लोकशाही पद्धती गृहीत धरून लिहिले आहे --

तुम्हाला हा अर्थ सापडला यातून !

Champra Deshpande replied to Shriniwas Eksambekar's comment.

Champralekhan
champralekhan.com
वा ! धन्यवाद !

माझे म्हणणे, देशात जर उपचार मिळत नसेल तर इच्छामरण कायदेशीर हवे --

वस्तुस्थितीही पाहायला हवी -- सगळेच एकमेकांना हेच म्हणताहेत ! -- आणि ही मानवी जगण्यातली अभेद्य गोची आहे !

अभिव्यक्तिस्वातंत्र्य कोणत्या दिशेने चाललेले आहे ते युवालनेच सांगितलेले आहे. आणि " पहले अमेरिका, बाकी ** में गई दुनिया ! " -- हे माणूसच घडवतोय. ही पोस्ट म्हणजे चेष्टा वा टिंगल नसून अटळपणे हेच घडते, हे डोळे उघडून पाहणे आहे.आणि मतभेदाशिवाय माणूस म्हणजे काय ? तसे शक्य असेल तर अस्वाची गाणी गायची गरजच काय ?

८००० पेक्षा जास्त अक्षरे -- इथे कॉमेंट म्हणून नाही स्वीकारला जात तो लेख --

आता पोस्ट म्हणून दिलाय बघा --

बाय द वे, तुमच्याकडून एका जबरदस्त नाटकाची अपेक्षा आहे. तुम्ही इथं काय टाईमपास करताय.

प्रत्येक गोष्टीला बौद्धिक साच्यात बसवले की माणसाला वाटते, कळले आपल्याला !

दिलीप चित्रे यांच्या ' साहित्य आणि अस्तित्वभान -- १ ' या पुस्तकात --

तसे नाहीय -- रससिद्धांतापासून साहित्यशास्त्र विकसित व्हायला हवे -- असे आहे ते -- बाकी वैमानिकाचे जीवन माहीत नसताना त्यावर लिहू नये, हे तर सरळच आहे --

खरे तर हे अगदी सहज लक्षात यावे अशी मांडणी आहे --

तो लेख मी पूर्वी वाचला होताच. तुम्ही आठवण केल्याने आज पुन्हा वाचला. तो मराठीतला खरोखरच एक अपवादात्मक ग्रेट लेख आहे. कवितेच्या -- साहित्याच्या सर्वच अभ्यासकांनी आणि प्रेमींनी वाचला पाहिजे, असा !

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

मराठीला धक्का देऊन जागे करणारी वुहान-महान मराठी कविता !

त्या स्त्रिया सोसायटीत आल्या की सॅनिटायजरने त्यांना हात धुवायला सांगायचे आणि चालू द्यायचे काम --

पहाटे साडेपाच पासूनच्या अपॉईंटमेंटस देणारे मी पाहिलेले एकमेव डॉक्टर !

आता उत्तरे आठवत नाहीयत --

मी पाहिला तो कार्यक्रम -- चांगला होता --

'वैज्ञानिक कारणे असतीलच त्याची पण संध्याकाळी अचानक आलेला असा लांबलचक काळा ढग माणसाच्या मनाला जरा घाबरवतोच --'
होय -- म्हणजे तुम्हीही पाहिला तो ढग --

'उमदा पण एकाकी --'
' अवघोडलेलं ' -- उत्तम वर्णन !

'मन म्हणजे भूतकाळाचा कडेकोट तुरुंग --'
नाही वाचलेले --

'हा एक एकपात्री दीर्घांक आहे -- जो नीट करेल तो नटसम्राटच !'
होय, नक्कीच कळवेन --

Champra Deshpande commented on Nandini Atmasiddha's post.

हा लेख वाचून खात्रीच पटली की तुमच्याकडे गीतांच्या अभ्यासाचा खजिनाच आहे -- या लेखात तुम्ही जे जे म्हटले आहे ते ते सगळे त्या त्या गाण्यांच्या ओळी आणि त्यांवरचे तुमचे निरूपण असे लिहिलेत तर एक अत्युत्तम पुस्तक तयार होईल !

मुद्दाम कुठे जात नाही -- पण, कुठेही गेलो तरी हे डोक्यात असते --

इंग्रजीही जगातल्या अनेक भाषांतले शब्द सामावून घेत आलेली आहे.

खरे आहे -- प्रमाणभाषा स्थितिशील नसते -- ती सतत घडत असते --

रुळलेले अशुद्ध मी स्वीकारून चालतो --

तुमचे बरेच मुद्दे माझ्या पोस्टला पाठिंबा देणारेच आहेत आणि तुम्ही मांडलेल्या कोणत्याच मुद्याशी माझा मतभेद नाहीय.

Anand Thatte mentioned you in a comment.

धन्यवाद! चंप्र. तुमची प्रतिक्रिया मोलाची आहे.

'अमूर्तता म्हणजे दुसऱ्या वास्तवाची निर्मिती नव्हे तर वास्तवाकडे ' सत्य पाहणे ' --'
धन्यवाद !

'अमूर्तता म्हणजे दुसऱ्या वास्तवाची निर्मिती नव्हे तर वास्तवाकडे ' सत्य पाहणे ' --'
नाव नीट दिसत नाहीय -- पण, बघून सांगतो --

'आमच्या सोसायटीतर्फे काही झाडे लावण्यात आली होती -- त्यांतले माझ्या कै. आईने लावलेले झाड आणि त्याची खाली पडलेली फुले --'

या झाडाचे नाव विसरलोय -- कुणी सांगितले तर बरे होईल --
' तबेबुया गुलाबा ' असे नाव दिलेय नेटवर --

पत्री पूल हे काय आहे ?

कोणतेही काम करायला बाकी कशातही फ्रस्ट्रेटेड असायची गरज नाही --

समन्वय समितीत ठरू दे आधी काय ते -- त्याच्या आधी काही बोलले गेले तर प्रॉब्लेम होतात --

'काळोख आणि सावल्या यांच्या प्रभावात असणारा एक स्वघोषित कवी --'

Minakshi Patil's photo.
अनेक चिंतनांचा समावेश असलेली गहन कविता !

February 2020
February 28

आज दिसले ते भिडू पुन्हा -- काल कुठे कडमडले होते, कोण जाणे --

'मनाच्या अंधारात प्रतिमांचे उत्पादन --'

होय -- धन्यवाद !

आता चित्र तयार करण्यापूर्वी रचनेच्या नियमांबाबत विचारविनिमय करणे म्हणजे साधारणतः फिरायला जाण्यापूर्वी गुरुत्वाकर्षणाचे नियम समजून घेत बसणे आहे.
-- एडवर्ड वेस्टन, फोटोग्राफर.

यांतले बरेच फोटो कुणालाही नकळत घ्यावे लागतात -- त्यामुळे हवे ते अंतर, कोन हे जमेलच असे नाही --

'अवकाळी उन्हाळा सुरू झाला --'

'बुटके पोलीस --'
प्रश्न बरोबर आहे -- दुचाकी तर जाऊ शकतील --

'धारातीर्थीचा धैर्यधर --'

कत्तल नाही -- त्या झाडाजवळ वखार आहे !

" आठवणीत -- ' हा फोटो नीट क्रॉप झाला नाही म्हणून पूर्ण दिलाय -- -- हे नाव का दिलेय ते येतेय ना लक्षात ?'
होय -- आठवणीत मग्न --

'आठवणीत -- (क्लिक करून पाहा --)'
पायावर पाय टाकून विचारात बसलेली व्यक्ती --

'निम्मे आयुष्य या घरात --'
त्या वॉचमनचे निम्मे जगणे त्या केबिनमध्ये --

'टाईल्सच्या डिझाईनसह हॉटेलशी एकरूप --'
पोटावरचे डिझाईन बघा --

माणसाच्या लौकिक शक्तीला आणि उपलब्ध काळाला मर्यादा असणारच. परिवाराला घेऊन सहलीला जा, लग्न-मुंजी-बारशी-सत्यनारायण अटेंड करा, मुलांना दहीहंडी-गणेशोत्सव दाखवायला जा, बायकोबरोबर खरेदीला जा (शिवाय, पोटापाण्यासाठी नोकरी करा) आणि शिवाय संशोधन करा वा मास्टरपीस कादंबरी लिहा -- हे सगळे कसे जमणार ? त्यापेक्षा एक सोपी पद्धत वाचनात आली होती -- वडिलांशी ज्याचे पटत नाही वा भांडण होते तो अस्तित्ववादी असतो ! असे खूप अस्तित्ववादी नायक मराठीत असल्याचे दाखवून देण्यात आले होते ! तेच बरे !

" मशिदीच्या शेजारी मद्यालय असायला हवे -- प्रियेच्या भुवयांशेजारी तिचे डोळे असतात, तसे ! "

आणखी एक किस्सा नंतर आठवला, तोही सांगतो. तिकडे इंदूर-भोपाळकडे दोन गालिबप्रेमी मित्र होते. त्यांचे मला पत्र आले होते की माझ्या या गालिब-कविता वाचून त्यांना गालिब जसा समजला तसा पूर्वी समजला नव्हता ! मला हे महाप्रचंड वाटले ! माझे ज्ञानपीठच ते ! गालिब समजायला आपण उपयोगी पडणे !

'आराम करणारे मन --'
मोडकळीला न आलेले मन असूच नाही शकत -- मोडकळीला येणे हेच मनाचे मुख्य काम --

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

अचंबित करणारा फ्री मेंदू !

Champra Deshpande replied to Kamlesh Soman's comment.

तुमचा हा प्रश्न सर्वांच्याच चिंतनासाठी महत्त्वाचा आहे --

Champra Deshpande commented on Megha Deshpande's post.

सत्यस्फोटक कविता !

रूप, घाट, रूपबंध यांच्या अर्थांत फारसे फरक करता येतील असे मला वाटत नाही. यांतला कोणताही एक शब्द संपर्कासाठी ठरवून आपण वापरू शकतो. ही साहित्यकृतीची रचना असते. त्यात शब्द, भाषा, विरामचिन्हे, विचार, भावना, मूडस, आठवणी, प्रतिक्रिया, स्वप्ने, भास, संज्ञाप्रवाह, गती, लय वगैरे सगळे येते. या सगळ्यांच्या रचनात्मक माध्यमातून साहित्यकृती घडते. यांतल्या कोणत्याही भागाला ' आशय ' म्हणता येत नाही. बरेच लोक, ' आशय ' म्हणजे काही भावनिक अनुभूती वा वैचारिक कॅप्सूल, असे समजतात. त्यामुळे, गोंधळ होतो. रडू आले, हसू आले, वैचारिक प्रबोधन झाले -- असे असण्याला लोक आशय समजतात. साहित्यकृतीतून काही ' हाताला लागायला ' हवे, ' नाट्यात्म विधान ' हवे, ' भूमिका ' पोचायला हवी -- असल्या बोलण्यातून ते व्यक्त होते. पण, आशय असा मर्यादित वा बौद्धिक नसतो. आशय म्हणजे शहाणपण, भान, परिपक्वता -- wisdom, awareness, maturity. कोणतीही कलाकृती ही त्या आशयाला पोचणारी असायला हवी. बाकी सगळे माध्यम असते. माध्यमाच्या कौशल्यपूर्ण रचनेतून लेखक आशयाकडे जात असतो. फक्त भावना वा विचार एवढ्याच क्षेत्रात आशय असतो, असे मानले तर त्यांची मूल्यात्मकता सतत विवाद्य राहील. घाट वा रूपबंध हा माध्यमाचा असतो, आशय हा अमर्याद असतो. सर्व मौल्यवान साहित्यकृती या आशयाची कास धरणाऱ्या असतात -- एखाद्या मानसिक पवित्र्याची नव्हे.

Champra Deshpande आदब, आदाब, अदब असे 3 शब्द वेगळ्या अर्थाचे आहेत. इथे आदब हा शब्द मला बरोबर वाटतो. आदाब म्हणजे नमस्कार, अदब म्हणजे एटीकेटस, आदब म्हणजे सौजन्य. चुकले माकले क्षमस्व.

ठीक -- करतो दुरुस्त --

The Never-ending Battle For The Pakistan Narrative | Adab Festival 2020 | Eqbal Ahmad Centre for Public Education
eacpe.org
नक्की सांगा म्हणजे दुरुस्ती करेन --

चष्म्याच्या फ्रेममध्ये हिरे लपवलेत --

'दुरुस्त्या करत करतच तर चालणार जगणे --'
हल्ली ही एक नवीन कला चालू केलीय -- काही ' विशेष ' फोटो आणि सोबत जगण्याशी संबंधित काही ओळी --

स्वतःच्या जगण्यात एखाद्या प्रश्नाची तातडी वाटून त्याचे पूर्ण भान घेणे घडत नसेल तर अभ्यास कितीही करा, शेकडो पुस्तके वाचा -- इनसाईट नाही येणार -- हे खरेच आहे. समोरची कविता काय कशी आहे याला ओपन -- खुले राहणे महत्त्वाचे आहे -- नुसते पूर्वग्रह कवितेची सर्जकता पाहूच नाही शकणार. पटले विवेचन !

सौंदर्य आणि एकाकीपणाची पोकळी हे दोन्ही मुद्दे चांगले मांडले आहेत. मानवी जगण्याशी अगदी निकटचे.

'दुरुस्त्या करत करतच तर चालणार जगणे --'
समोरच्या दुरुस्त्या, पेंडिंग दुरुस्त्या आणि येत राहणाऱ्या दुरुस्त्या -- हेच का जगणे, असा प्रश्न स्वतःला विचारणे हेच तातडीचे --

Champra Deshpande's photo.
दिग्दर्शकाचे प्रमाणपत्र, अर्थातच आनंददायक !

हा तरी फोटो चांगला येईल का, याचा --

तुमच्या कवितेने घेतलेले वेगळे जबरदस्त वळण ! आपका टाईम शुरू होता है अब --

Champra Deshpande commented on Sachin C. Ketkar's post.

A प्रमाणे रामदासांच्या काव्यकर्तृत्वाचा धांडोळा घेतला जाणे अत्यावश्यक वाटते. हे काम तुम्ही केलेत तर एक मोठीच पोकळी भरून निघेल.

Champra Deshpande commented on Deepak Borgave's post.

माहितिपूर्ण आणि चिंतनगर्भ असा महत्त्वाचा लेख !

आणि ' बऱ्याचदा ' हा शब्द आहे ना पोष्टीत -- भाषेला दोष दिलेलाच नाहीय --

Champra Deshpande commented on Arun Naik's post.

तुम्ही काढलेले ' नाटक ' चे अंकही संग्राह्य आहेत !

भाषा आणि कल्पनाशक्ती हे उजव्या मेंदूत असतात -- तो भारी असलेले लोक डावखुरे असतात.

माझी मते इथल्या चर्चांशिवायही बदलतात ! त्यांना चिकटून राहण्याचे व्रत मी करतच नाही !

Champra Deshpande commented on Prachi Pathak's post.

बेबंद, सनसनाटी पण अति-उद्बोधक !

January 2020
January 31

आक्षेप वगैरे घेतलेला नाही -- फक्त मौल्यवान मते विचारलेली आहेत -- त्यावर जो तो विचार करेल --

Champra Deshpande commented on Pradnya Daya Pawar's post.

नोकरीतले माझे पहिले काम त्यांचा साहाय्यक म्हणून झाले ! (किर्लोस्कर प्रेसमध्ये). त्यांच्या स्मृतीस विनम्र अभिवादन !

योगायोगाने आजच मी इथे ' सत्य शोधा ' ही माझी कविता दिलेली आहे -- तीही इथे प्रस्तुत ठरावी.

ही घटना नेमकी काय कशी घडलीय ते माहीत नाही. अनेकांना माहीत नसेल. तरीही, खडसांनी केलेला निषेध, मराठी नाट्यसृष्टीचा एक छोटा भाग म्हणून मी स्वीकारत आहे. नाटकाबाबत काही घडले की नाटकवाल्यांनी कृती करावी, डॉक्टरांना मारले की डॉक्टरांनी चवताळून उठावे, असे भेद तरी का जोपासावे ? सगळ्याच अन्यायांबाबत खरे तर सगळ्यांचाच निषेध असला पाहिजे. सर्व मानवी संबंध आणि प्रत्येक मानवी संबंध अन्यायग्रस्त आहे, तसे का -- या प्रश्नाला सामोरे जातही काहींची कृती चालू असू शकते. प्रत्येकाने कधी काय केले पाहिजे याचे फतवे काढायचे अधिकार कुणी स्वतःकडे घेऊ नयेत. खडसांचा उद्वेग खूप सात्त्विकही असेल पण इतर सर्वांचे मेंदू वगैरेंवर बोलण्याचा त्यांनी जो सूर लावलेला आहे तो मला फालतू अहंकारग्रस्त वाटला.

'थंडीसाठी त्यातल्या त्यात बुद्धिमान सोय --'
सोबत पिल्लूही आहे -- आयताच पालापाचोळा सापडलाय !

Main Difference – Hotel vs Restaurant

Hotels and Restaurants are both business establishments that cater to different needs of customers. The basic aim of a hotel is to provide accommodation whereas the basic aim of a restaurant is to provide food and drink. This is the main difference between hotel and restaurant. Sometimes a restaurant can be found inside a hotel as well.

परिवर्तनवादी नसलेले म्हणजे सगळे खाऊन-पिऊन सुखी असणारे आणि कलेत भरल्या पोटीची करमणूक करणारे -- या भ्रमात राहणे पसंत असलेले खूप आहेत आपल्याकडे ! त्यांनी साहित्य आणि कला यांची वाट लावण्याचे काम केलेले आहे

-- साहित्य आणि कला यांबाबत त्यांचे तालिबान्यांहून भयानक विचार आहेत. यावर मी एक मोठा लेखही लिहिलेला असून तो ' खेळ ' मध्ये प्रसिद्धही झालेला आहे.

"द्वेष हा द्वेषपात्राला जाळेल वा न जाळेल पण द्वेषकर्त्याला मात्र तो नक्कीच जाळत राहतो -"- Champra Deshpande

Apurv Sathe mentioned you in a comment.

Thank you so much sir Champra Deshpande!!
Glad! तुमचं मत आमच्यासाठी महत्त्वाचं आहे. प्रयोगानंतर बोलणं झालं नाही, प्रतिक्रियेकरिता धन्यवाद!

Champra Deshpande व्वा! हा बीजरूप लेख जेव्हा विस्ताराने लिहायला घेईन त्यावेळी याचा वापर करेन.
उपलब्ध व्याख्यांची एक सुचीच त्या निमित्ताने करणार आहे. कुंतक, आनंदवर्धनापासून रसाळ, डहाके, वर्डस्वर्थ, ईलिएट पासून रिफातेरीपर्यंत सगळ्या व्याख्यांचा त्यात समावेश करून मग साकल्याने विचार करायचा, असे ठरविले आहे.
आपले मार्गदर्शन मोलाचे ठरेल.
मनःपूर्वक धन्यवाद. □

Edit
Champra Deshpande commented on Ganesh Kanate's photo.

शब्द आणि वाक्ये वा ओळी यांच्या साहचर्यातून, क्रमवारीतून व आंतरसंबंधांतून व्यक्त होणारी संसूचक अर्थवलये एका परिपूर्ण आशयाप्रत पोचवणारा एकसंध भाषिक मजकूर म्हणजे कविता.

तिसरी एक शक्यता म्हणजे त्यांना डेड रोबो करणे --

'आम्ही माजी बँक सहकारी -- रोज संध्याकाळी फिरणे-गप्पा-चहा वाले -- काल सहभोजनासाठी एकत्र --'

एका मेंदूतज्ञ डॉक्टरांचे ना ? मी वाचलेय ते पुस्तक -- त्यांचे एक जवळचे नातेवाईक आमच्या सोसायटीतच राहतात --

कोणत्याही प्रकांड पंडितांबद्दल अर्थात आदरच !

जे जे मानवी मनाच्या कक्षेत येते वा येऊ शकते ते ते सर्व खरेच की !

अहो, मी नाहीय विचारवंत -- तसे भासवायच्या प्रयत्नात असतो फक्त --

आभासी जगात खरे भासणारी प्रतिमा

अक्षर एक वेळ चांगले म्हणा हो पण विचारवंत म्हणून नाकारू नका !

Pratibha Tembe mentioned you in a comment.

Champra Deshpande , तुमचा शिक्षक होण्यासाठी खूप मोठी पात्रता अंगी बाणवायला हवी चम्प्र. तुमच्या लेखणीला माझा कायमच सलाम आहे!

येणारी झोप हीच तर चर्चेची कविता !

म्हणजे दुपारचे १ ते ४ लाईफ चालू राहणार तर !

धुक्यातून धुकंच निपजत राहतं --- !

भूमिका या शब्दाची गंमत, इतकेच -- आणि पाहिला तरी इतिहास बरोबर की चूक या फंदात मी पडणार नाही -- इतिहास हा माझा नावडता विषय आहे --

Champra Deshpande commented on Jayant B. Joshi's photo.

'"Audrey gave more than she ever got. The whole world is going to miss her." - Steven Spielberg Ms. Audrey Hepburn (4 May 1929 – 20 January 1993)'
' वेट अनटिल डार्क ' वाली ! प्रणाम !

Champra Deshpande commented on Kaushal S Inamdar's post.

लेख वाचला -- छान आहे !

समीर दळवी mentioned you in a comment.

स्थित्यंतराचा प्रवास : लोकोमोशन !
mymahanagar.com
Champra Deshpande नाटकाविषयी आपण काही लिहीतो, त्याला आपल्या आवडत्या नाटककाराकडून प्रोत्साहन मिळणे आनंदाचे आहे. थँक यू चंप्र ! नविन असाईनमेंट आहे सदरलेखनाची. प्रयत्न करतोय.

Edit
Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

स्थित्यंतराचा प्रवास : लोकोमोशन !
mymahanagar.com

छान लिहिले आहे --

चाललेय ते चालू द्या -- नाही तरी कुणाच्या मताला काय किंमत आहे ?

पगाराचे पैसे संपत आल्यावर लोक तुमच्याकडे येतात त्या अर्थी उधारीचे प्रमाण नेमके उलट असावे --

Champra Deshpande commented on his own post.

माहितीसाठी --

Krishnamurti had a deep influence on a young Jackson Pollock, who was introduced to the teachings of Krishnamurti through his teacher, Frederick John de St Vrain Schwankowsky. Krishnamurti's thoughts opened up Pollock to appreciate contemporary spiritual ideas.[80] His contemporary, Philip Guston, was another student of Krishnamurti, and the two studied his works together when attending Manual Arts High School in Los Angeles in 1927.[81]

Krishnamurti was a friend of, and had a lasting influence on, Aldous Huxley, who wrote the forward for Krishnamurti's book, The First and Last Freedom. Other friends of Krishnamurti influenced by his thoughts were David Bohm, Joseph Campbell, and Beatrice Wood. Author Deepak Chopra has cited Krishnamurti as a profound influence.[82] The philosopher Samael Aun Weor has described Krishnamurti as a "highly realized Buddha".[83]

Krishnamurti held several discussions with the Indian prime ministers Jawaharlal Nehru and Indira Gandhi. According Gandhi's friend and biographer Pupul Jayakar, some of the discussions between her and Krishnamurti had a possible influence on the lifting of some emergency measures imposed by Mrs. Gandhi.[84]

Champra Deshpande replied to Arun Naik's comment.

Arun Naik मान्य मान्य -- नो प्रॉब्लेम -- अपना आदमी था !

Arun Naik mentioned you in a comment.

मी अत्यादराने काल्पनिक विश्लेषण टाकलेय ! हा कसला खतरनाक बॉलर होता ते कळावे म्हणून !

दिसायला किडकिडीत पण लहर लागली तर सनासन सिक्सर हाणत !

Champra Deshpande replied to Yusuf Shaikh's comment.

Yusuf Shaikh जाऊ द्या -- मला तुमचे काहीच पटलेले नाही आणि मी तुम्हाला काही पटवूही इच्छित नाही -- (अध्यात्माची सुरुवात कोणत्याच निष्कर्षाने होत नसते, असे म्हणत होतो -- पण आपल्यांत संवादच शक्य दिसत नाही -- असे तुमच्यामुळे घडतेय की माझ्यामुळे यावरही चर्चा नकोच -- पण, मैत्री झिंदाबाद !)

एक तर तुम्ही त्याच फडतूस वादाबद्दल बोलताहात ज्यात मला इंटरेस्ट नाही -- आणि जे काही असते ते भौतिक म्हणजे मानसिक असते हा तुमचा निष्कर्ष अध्यात्मात स्वीकारला जात नाही -- शेवटी तुम्ही कसे जगायचे हा तुमचा प्रश्न असतो --

आदर्श आणि आपण यांतले गौरवास्पद द्वंद्वही तसाच नाश करते --

निरनिराळे आदर्श घेऊन जगणे -- आदर्श आणि वस्तुस्थिती यांत कायमच एक अंतर असते -- पोचण्याचा ताण असतो -- हे आयुष्यभर चालते -- हे दुःखाचे तर आहेच पण माणसाची सर्जकताही मारून टाकणारे आहे --

वर उल्लेख केलेले सर्व कुणाचे अभिमान तर कुणाच्या अस्मिता असतील ! लोकांना डल -- मद्दड करण्याचे धंदे आहेत हे -- याने असंख्य मनांचे अमाप नुकसान होते --

होय -- भलतीकडे मन गुंतवायची गरजच नाही --

प्रत्येक अस्मिता ही थोडीफार दहशतवादी असतेच !

जीएंच्या बहुतेक ' तुती ' मध्ये असावे, आई मुलाला सांगते की तू अमुकतमुक हो वा नको होऊ, पण, दगड हो --

इथे व्यक्तिगत मते सांगत तपशीलांची नेव्हर-एंडिंग युद्धे करत बसण्यात मला इंटरेस्ट नाही --

अरे बाबा, ते रटाळ गुऱ्हाळच चुकीचे आहे, अशी आहे ही पोस्ट ! मी त्यात सामील व्हायला हवे, हा आग्रह नको -- ज्यांना तेच आवडतेय -- महत्त्वाचे वाटतेय, ते ते करत राहतीलच --

मतभेद समजला -- भाषेत समाविष्ट होणे मान्य नसेल तर आहे तो रटाळ घोळ चालू राहील -- इलाज नाही -- पोस्टमध्ये शेवटी उल्लेख केलेला प्रश्न तर विचारलाच जाणार नाही --

एका गावात, माझ्या अधिकारात असलेली, जमतील तेवढी मी दलित समाजाची कामे केली, तर त्यांतले काही म्हणत, " तुम्ही आमच्या समोर असलेले आमचे आंबेडकर आहात ! " ती हवा मी डोक्यात घेणे शक्यच नव्हते. माझ्याबद्दल प्रेमाने काही बोलावे असे त्यांना वाटत होते एवढाच त्याचा अर्थ होता.

तुम्हाला आहे तेच चालू ठेवायचेय -- त्याला माझा इलाज नाही -- तेच करत राहा -- मी माझे अभिव्यक्तिस्वातंत्र्य वापरलेय, इतकेच --

Awdhoot Parelkar सॉरी ची गरज नाही -- इनबॉक्समध्ये एक मेसेज देईन --

Awdhoot Parelkar mentioned you in a comment.

Champra Deshpande
सॉरी सर.

मी म्हणेन तेच सत्य, असे म्हणणाऱ्यांना त्यामुळे अटकाव होतो, हे अधिकच मोहक असते !

आयुष्यभर करायची नाहीय चर्चा -- असेल त्या पोस्टवर वेगवेगळे मुद्दे, मते आली की बास -- मग ज्याचे त्याने शोधावे सत्य ! सत्य सिद्धच करायचे याची गरज नाही आणि ते शक्यही नाही !

हेच तर नाही ना पटणार बऱ्याच जणांना -- सत्य एकच -- ते म्हणतील तेच -- असे होऊ नये म्हणून तर ही पोस्ट दिलीय --

एक तर इतिहास आणि पुराणे यांची मला ॲलर्जी आहे, हे मी इथे अनेकदा सांगितलेले आहे -- आणि दुसरे असे की चर्चा चाललेल्या विषयावरच व्हावी -- ती अशी पसरत गेली तर क्रोधाकडे जाईल -- तसे होऊ नये -- तर इथे थांबू या -- मतभेदांसह मैत्री ठेवू या --

इथे विषय त्या बातमीचा चाललाय -- सगळ्या गोष्टींत मी अधिकारवाणीने बोलत नाही -- ही पोस्टही अधिकारवाणीची नाही -- आणि आपले एकमतच व्हावे याचा आटापिटा कशाला ? असू देत ना मतभेद --

नाही चालणार कारण मग सगळ्याच प्रवाहांची दखल घ्यावी लागेल -- पुरोगामी संमेलनात एकच प्रवाह चालतो --

इतक्या गंभीर विषयावर दिसणारे चित्र इतके वेगवेगळे असणे हेच गंभीर आहे -- याकडे जरा गंमतीने लक्ष वेधलेय !

Champra Deshpande commented on Manoj Pathak's photo.

'महाराष्ट्र फाऊंडेशन पुरस्कार. डहाके सर (द कलदार चीज फॉर एव्हर) आणि नितीन रिंढे ,कृष्णात खोत या मित्रांचे मनःपूर्वक अभिनंदन!इतरांचेही अर्थातच.'
अभिनंदन !

हे तर छानच -- पण, माझ्या संकेतस्थळाच्या पहिल्याच पानावर मी सांगितलेले आहे की मी परिवर्तनवादी नाही -- तरीही, वाचकांचे, प्रेक्षकांचे स्वातंत्र्य असणारच --

मला तुमच्याच नाट्यकृतीत हे आढळत आलंय. तुमची नाटकं आणि तुमचं इथलं लिखाणही तुमच्या नकळत समाजस्पर्शी समस्या मांडत आलंय.

तुम्हाला महत्त्वाचा वाटतो तो साहित्याचा एक छोटा भाग असतो --

देश कुठल्याही हिटलरशाहीच्या उंबरठ्यावर नाही-अरुणा ढेरे
loksatta.com
हे घ्या माजी संमेलनाध्यक्ष डॉ. अरुणा ढेरे यांचे मतस्वातंत्र्य --

'डा .शशी बर्हानपुरकर तुझ्या आत्म्यास शांती लाभो,मित्रा शुभास्ते पंथानः'
अरे ! काय झाले अचानक ! त्यांच्या निमंत्रणावरून मी एकदा तिकडे गेलो होतो -- तिथल्या विद्यार्थ्यांशी संवाद साधला होता ! असो -- सादर प्रणाम !

शिवाय, जाता जाता, अगदी थोडक्यात का असे ना, खुद्द साहित्याबद्दलही काही यावे, असे वाटते -- आग्रह नाही -- लगेच माघार घ्यायला तयार --

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

माणसाच्या टाळक्यात ' आतून परिवर्तन ' घडवू शकेल, अशी कविता ! पण, ' आतून परिवर्तन ' ही शक्यताच धुडकावून लावलेले असे इथे वातावरण आहे -- इलाज नाही --

Chandrashekhar Paranjape mentioned you in a comment.

Champra Deshpande सर, यमनियम पाळून केलेल्या रचना ज्या सदरात मोडतात त्यालाच कविता म्हणायचं असं बरेच प्रथितयश लेखक आणि कविवर्य ही म्हणतात.वादाकरता ते मान्य केलं तरी इतर सर्व गद्य साहित्य म्हणायचं तर तुमची कविता होणार नाही.पण गेयता हा निकष असावा असं मला वाटतं.

Ravindra Damodar Lakhe mentioned you in a comment.

Champra Deshpande एका छोट्या फेजमध्ये लिहिल्या गेलेल्या ह्या कविता आहेत चंप्र. पण तशी फेज परत आली नाही.

Champra Deshpande commented on Ravindra Damodar Lakhe's post.

जबरदस्त ग्रेट कविता ! सगळ्याच ! एकेक समस्या नव्हे, पूर्ण आयुष्यच निःसंगपणे तोलणाऱ्या !

पण त्यांना असे द्विसहस्रोत्तरी अंधारात का बसवलेय ?

Champra Deshpande replied to Vaibhav Anant Mahadik's comment.

ही विचारांची काव्यात्मक मांडणी नाहीय -- यातही रचनेचे कौशल्य असते -- अर्थांची अनेक वलये असतात, खूप सूचकताही असते -- कशानंतर काय येते, ओळींचे आंतरसंबंध, या सगळ्यात कविता असते -- पण, माझ्या कवितांचे समर्थन करण्यात मला इंटरेस्ट नाही -- नसेलही ही कविता --

Vaibhav Anant Mahadik मीही चूक असू शकतो -- पण, latest world poems of today -- असा काही सर्च देऊन बघा -- अन्यथा मी तुम्हाला काही कवींची नावेही सांगेन -- पण, जाऊ द्या -- प्रत्येकाचे काही निष्कर्ष असतात -- हरकत नाही --

अरे वा ! ही माहिती देण्यासाठी तर नाही लिहिलेली ही कविता -- पण, तुम्हाला ही अशी कळत असेल तर माझी हरकत नाही --

Vaibhav Anant Mahadik mentioned you in a comment.

Champra Deshpande एडिपस

आपल्या खिशात काही समुद्राचा आवाज नाही असू शकत. तरीही आपण फुशारक्या मारतो ,हजारो आरसे फोडून, तितक्याच सौंदर्यवतींना वश केल्याच्या.

आपल्या दुचाक्या पाण्यात वा वाळूवरून घसरतात त्याचा दोष आपण
आकाशातल्या शेवाळ्याला देतोआणि आपण म्हणतो की हळूहळू
पूर्ण कंट्रोलच स्थापित होतोय आपला
दंगली आंदोलने जाळपोळ दगडफेक
यांच्या मानवी प्रक्रियांवर. तसे अवघड काहीच नसते
कारण आपल्याच मनांच्या
जाळ्यांत सापडणाऱ्या
सर्व पक्ष्यांवर विश्वास ठेवला
की झाले.इतरांचे आणि सर्वांचेच तेच चालू असते कर्मकांड यज्ञयाग यांकडे पाहताना मात्र मात्रागमन झालेल्या
एडिपससारखे डोळे फोडून घ्यायचे की झाले
--- ००० ---

याचा नेहमीच्या व्यवहार भाषेत अर्थ सांगून दाखवा --

कविता म्हणजे पद्य, संगीत, वृत्त, बांधणीचे ठराविक नियम -- या सगळ्यांतून जगातली आणि इथलीही कविता कधीच बाहेर पडलेली आहे -- पण, तुम्ही हे नाकारू शकता, अर्थातच --

Champra Deshpande replied to Arvind Mule's comment.

कमलेश इथे फेसबुकवर आहेत -- त्यांनाच विचारा --

आजच्या उत्तर उत्तर आधुनिक काळात अशी शांत झोप लागणे हा गुन्हा नाही समजला जाणार !

मीही एक भारतीय मन असल्याने त्या ऱ्हासपर्वाला गती देतोय -- तुम्ही हे सावरायचे प्रयत्न चालू ठेवा -- (काही गोष्टी जरा गंमतीत घेत चला हो !)

Champra Deshpande replied to Jui Kulkarni's comment.

(मी काहीतरी ग्रेट लिहितोय असा भास निर्माण करत मी टोप्या घालतो लोकांना -- पण, प्लीज, हे कुणाला सांगू नकोस --)

Champra Deshpande ... तुमच्या नाटकातून मानवी सबंध वगैरे गोष्टीबाबतची रियालिटी शोधण्याचा एक यशस्वी प्रयत्न असतो . ही नोंद नाटक रुपात ठेवणे हे एक महत्वाचे काम आहे . व हेच एक विशेष आहे . सृष्टीतील नाट्य उजागर करणारे नाटककार कमीच . मी कालच " आपण चहा घेऊयात का " वाचले . त्या संदर्भाने वरील वाक्य लिहिले .

मी फावल्या वेळात लेखन करत त्या माध्यमातून लोकांच्या व्यक्तिमत्वांच्या कत्तली करायचे प्रयत्न करतो !

Champra Deshpande commented on Shridhar Tilve's post.

काहीजण याला गद्यच म्हणतील -- गद्य की पद्य हे नाही महत्त्वाचे -- ही कविताच आहे !

एखादा विचार पटवण्यासाठी असलेली, एखादा मूड वाचकाच्या मनात परावर्तित करणारी, प्रचारकी, प्रवृत्त करणारी अशी कला मूल्यात्मक नसून खुज्या उद्दिष्टांची संकुचित कला असते. मानवी संबंधांचे, समस्यांच्या गुंतागुंतींचे भान देणारी -- या अर्थाने शहाणपण -- परिपक्वता देणारी कला मौल्यवान असते. अनेक कलावंतांनी अनेक प्रकारे हे सांगितलेले आहे.

कला म्हणजे प्रतिक्रियाच असेल तर कलेतली मूल्यात्मकता म्हणजे काय ?

प्रतिगामी आणि पुरोगामी या द्वंद्वातच सगळे बसते असा निष्कर्ष ज्यांना सापडलेला आहे त्यांनी पुढे काहीच विचार करायची गरज राहात नाही. पण तशा कलेत मूल्यात्मकता कोणती असते ?

होय -- प्रतिक्रिया ही स्थितिशील आणि प्रक्रिया ही प्रवाही असते.

Champra Deshpande replied to Satish Tambe's comment.

प्रतिकृती रूपात येणारी चित्रकला ही सत्यापासून दुरावलेली असते, असे प्लेटोचे म्हणणे होते. पण कलेतले ' सत्य ' म्हणजे काय यावरचे त्याचे म्हणणे मला आठवत नाही. कवीबाबत तो म्हणतो की कवी हा प्रक्षुब्ध भावनांत लोकांना गुंतवून त्यांचे अधःपतन करतो म्हणून तो त्याज्य समजावा. ॲरिस्टॉटलच्या मते कलेतून (शोकांतिकेतून) होणारे कीव आणि भीती या भावनांचे विरेचन महत्त्वाचे असते. एकजण, कलेतून दिलेल्या अनुभवामुळे होणाऱ्या अधःपतनाचे बोलतो तर दुसरा कलात्मक अनुभवामुळे होणारे विरेचन आणि उन्नयन यांबद्दल बोलतो. हे विवेचन प्रतिक्रिया आणि सर्जकता या संकल्पनांतून समजून घ्यायला खूप अभ्यास लागेल. सध्या तरी माझ्याकडे तो नाही. त्यामुळे, आपण आपले बोलू.

व्यक्तिगत राग, लोभ, प्रेम वगैरे मनोवस्था व्यक्त करणे ही नक्कीच कलेची मर्यादाच आहे. पण अशा व्यक्तिगततेतून बाहेर पडता येणे हेच जगातल्या अनेक लेखक-कवींनी कलेचे मूल्य मानलेले आहे. वर्डस्वर्थ जेव्हा recollected in tranquility म्हणतो तेव्हा तो प्रतिक्रियेची खळबळ नसण्यालाच महत्त्व देतो. गाओ यालाच distanced gaze म्हणतो. तुकाराम जेव्हा ' परि त्या विश्वंभरे बोलविले ' म्हणतो तेव्हा तोही या व्यक्तिगततेच्या अभावाबद्दलच बोलत असतो. व्यक्तिगत कला ही मताच्या स्तरावर असते. तिला आवाका खूपच कमी असतो. जगणे समजून घेण्याचा समग्र आवाका -- भान घेणारी कला ही नुसती एक प्रतिक्रिया नसते.

जरा वेळाने यावर लिहीन -- बाहेर जाऊन येतोय --

प्रतिक्रिया वा प्रतिसाद हा व्यक्तिगत प्रोग्रामिंगमधून येणार -- त्यामुळे ते सगळे संकुचित, मर्यादित असणार -- हे अलगतावादातून घडते -- त्यामुळे, यात सर्जकता नसून नुसती सवय असते -- माझ्या सवयीचा आशय दुसऱ्या कुणालाही अर्थपूर्ण कशामुळे आणि कसा ठरणार ?

हा सर्जक लेखनाचा विषय आहे -- प्रतिक्रेयेत सर्जकता असते का, असा प्रश्न आहे --

हे मुळीच खरे नाही -- कोणत्याही विचारसरणीत प्रतिक्रियावादी असतात -- परिवर्तनवाद हीही प्रतिक्रियाच असते --

मी एका भाषणात हेच सांगितले -- आता राजकारणात विचार हा प्रकार संपलेला आहे -- राजकीय पक्षांना आता विचार नाहीत -- फक्त स्वभाव आहेत -- बाकी ' भूमिका ', ' पुरोगामी ' हे प्रकार, फक्त वास्तवापासून तुटलेल्या लोकांच्या डोक्यांत राहिलेत --

Champra Deshpande commented on Neeteen Vaidya's photo.

'सर्वांना नव्या वर्षासाठी मनःपूर्वक शुभेच्छा..'
खूप शुभेच्छा !